

ERNEST HEMINGWAY

BĂTRÂNUL
ȘI
MAREA

EDITURA TINERETULUI 1960

BĂTRÎNUL ȘI MAREA

BĂTRÎNUL ȘI MAREA

THE OLD MAN AND THE SEA

by

HERBERT GOLDING

London (and London 1952)

Coperta și supracoperta
de MARCELA CORDESCU

Titlul lucrării în original :

THE OLD MAN AND THE SEA

by

ERNEST HEMINGWAY

Jonathan Cape London 1952

ERNEST
HEMINGWAY

BĂTRÎNUL ȘI MAREA

În românește de
MIRCEA ALEXANDRESCU
și COSTACHE POPA

EDITURA TINERETULUI

CUVÎNT ÎNAINTE

În toamna anului 1954, Academia suedeză decerna premiul Nobel pentru literatură cunoscutului scriitor american Ernest Hemingway pentru „desăvârșita lui măiestrie în arta narațiunii moderne, așa cum a fost și de curînd dovedită de povestirea „Bătrînul și marea“.

În legătură cu geneza acestei povestiri, presa de senzație din Apus a făcut să circule tot felul de legende. Au fost publicate lungi interviuri cu „adevăratul erou“ al cărții care o repovestea, pentru uzul reporterilor, în felul său; au fost inserate fotografiile ale acestui „adevărat erou“ etc. etc.¹. Pînă la urmă s-a dovedit că toată această „literatură“ nu are nici o valoare pentru literatură și că legătura ei cu realitatea e aproape inexistentă. Aproape, pentru că, așa cum vom vedea mai jos, adevărul fusese deformat pînă la nerecunoaștere.

Trebuie spus de la început că povestirea „Bătrînul și marea“ are multiple rădăcini în opera anterioară a lui Hemingway. De asemenea, că deși a apărut în anul 1952, subiectul ei se ivise în preocupările scriitorului încă din 1936. În luna aprilie a aceluși an el a publicat în revista „Esquire“ un articol intitulat : „Ape albastre. Scrisoare de pe Gulf-Stream“, unde vom afla, printre altele, și despre

---

¹ Vezi și „Figaro littéraire“, 27 dec. 1958. «Hemingway ne veut plus parler du „Vieil homme et la mer“.»

un bătrîn pescar prădat de rechini. Pentru interesul pe care-l prezintă relația dintre faptele din realitate și modul în care sînt ele reflectate în opera literară, socotesc util să reproduc pasajul respectiv :

„Altă dată – scrie Hemingway – un bătrîn pescar care pescuia singur într-o barcă în largul mării, la Cabañas, a prins un marlin imens care, trăgînd de funia undiței, a dus barca departe în larg. După două zile bătrînul a fost găsit de niște pescari la vreo șaizeci de mile mai la răsărit, cu capul și partea de dinainte a marlinului legate de barcă. Ce mai rămăsese din pește, mai puțin de jumătate, cîntărea vreo trei sute cincizeci de kilograme. Bătrînul rătăcise pe mare o zi, o noapte, o zi și încă o noapte, în care timp peștele înota în adînc și trăgea barca după el. Cînd a ieșit la suprafață, bătrînul s-a apropiat cu barca de pește și a zvîrlit cu harponul în el. După ce l-a legat de barcă, au venit rechinii și au început să muște din marlin, iar bătrînul s-a bătut cu ei, singur, în barca aceea care aluneca pe apele Gulf-Stream-ului, lovindu-i cu măciuca, împungîndu-i cu cuțitul, dînd în ei cu vîsla pînă a căzut epuizat, și atunci rechinii au mîncat din pește cît au vrut. Cînd l-au găsit ceilalți pescari, bătrînul, inebunit aproape de pierderea pe care o suferise, plîngea și rechinii se mai învîrteau încă în jurul bărcii“¹.

La prima vedere s-ar părea că am citat un rezumat grăbit al povestirii „Bătrînul și marea“, care n-ar avea în vedere decît faptele, și nu toate faptele. Cît despre semnificația lor... Transformările prin care însă a trecut această primă idee, aprofundarea și îmbogățirea ei i-au dat, firește, nu numai o largă forță de generalizare, ci și o altă orientare. Dar, în goana după senzațional, unii reporteri ai presei occidentale n-au vrut să țină seama de acest fapt. Adevărul a fost restabilit însă în chipul cel mai categoric de Hemingway însuși. Ca și cartea, spusele scriitorului au

¹ Cit. de Philip Young în : „Ernest Hemingway“, N. Y. 1952.

subliniat cât de importantă este, în desăvîrșirea creației unui artist, munca de cunoaștere multilaterală a realității.

„Am reflectat – a spus Hemingway într-un recent interviu – aproape 13 ani la această carte („Bătrînul și marea“ n.n.). Cînd s-a petrecut cazul știut atunci, la Cojimar, am vrut să scriu chiar pe moment. Aveam impresia în același timp că, totuși, n-aș fi în stare să scriu această povestire... Am început să studiez satul cu atenție. Cînd, 13 ani mai tîrziu, m-am apucat să scriu cartea, cred că știam totul despre acești oameni, cum trăiesc, pe cine iubesc, pe cine urăsc și ce le este indiferent. Cunoșteam fiecare familie din sat și viața fiecăruia... Am considerat necesar să iau doar o pîrticică din viața lor. Un crîmpei prin care am încercat să exprim toată căldura din sufletul acestor oameni“¹.

Iată, dar, că întîmplarea inițială s-a transformat într-o povestire care are în vedere nu numai lupta unui om izolat, ci viața unei colectivități umane. Afirmațiile presei de senzație au dovedit astfel nu numai dispreț pentru adevăr, ci și o concepție cel puțin simplistă în legătură cu geneza unei lucrări de artă.

Cît despre „adevăratul erou“, dezmințirea lui Hemingway a fost și mai netă : „În orice caz, el nu e acel bărbat al cărui portret a fost tipărit în ziare“².

Îndelungata și atenta cercetare întreprinsă de scriitor timp de 13 ani, cu scopul de a cunoaște cât mai bine viața, nădejdele ca și deznădejdele oamenilor simpli din Cojimar este, desigur, și una din cauzele pentru care destinul lui Santiago, eroul povestirii „Bătrînul și marea“, nu mai exprimă disperarea și singurătatea omului în fața dificultăților vieții, ca și eroii de pînă acum ai lui Hemingway, ci speranța că ele pot fi învinse. Iar pasiunea cu care a urmărit strădania acestor oameni de a înfrunta împreună

---

¹ Vezi „Rund um die Welt“, 9/1960 : „Der grosse Mann und das Meer“, Gazeta literară nr. 38, 1960.

² Ibidem.

necazurile l-a dus, probabil, pe scriitor către o mai reală înțelegere a soartei oamenilor, care nu pot rămîne pînă la urmă nici singuri și nici înfrinți.

★

Experiența de viață a lui Hemingway, variată și aventuroasă, l-a făcut să treacă prin multe încercări. Și despre ea, ca și despre cele mai multe din scrierile sale se spun tot felul de legende. Probabil că, de cele mai multe ori, sînt tot atît de adevărate pe cît a fost și aceea pe care o aminteam mai sus.

Cîteva date – dintre cele mai puțin contestabile, fi-rește – despre această viață ne vor ajuta să identificăm mai ușor sensul unor căutări și experiențe începute în primele decenii ale veacului nostru, căutări și experiențe reflectate mai direct sau mai puțin direct într-o operă de ajuns de amplă și nu de puțin ori contradictorie.

Fiu al unui doctor din suburbiile Chicago-ului, Clarence Edwards Hemingway, Ernest Miller s-a născut la 21 iulie 1899. În copilărie micul Ernie și-a petrecut verile în casa pe care o aveau părinții pe marginea unui lac – Walloon Lake – dintr-o regiune păduroasă, populată mai cu seamă de indienii ojibway. Anii aceștia se vor reflecta în primele povestiri ale scriitorului. Neînțelegerile de acasă, atmosfera apăsătoare l-au făcut mai tîrziu să încerce de două ori să fugă în lume. (Prima dată a încercat, fără prea mare succes, să se descurce ca salabor, argat de fermă, spălător de vase etc.). A doua oară – asta se întîmpla în 1917 – tînrul Ernest a reușit să fie angajat ca reporter la un ziar din Kansas City, „Star”. De aici pleacă voluntar, cu o ambulanță a Crucii Roșii, în Europa și ia parte la luptele de pe frontul italian în primul război mondial. Rănit grav la Fossalta di Piave, el își va aminti mereu de întîmplările prin care a trecut atunci, și încă într-unul din primele sale poeme își va exprima reprobarea față de groaznicul măcel.

Întors în Statele Unite după război, Hemingway își reia activitatea de gazetar, luînd în același timp legătură cu cercurile literare din Chicago. Plecat din nou în Europa, în calitate de corespondent de război al ziarului „Star“ din Toronto (e vorba de războiul greco-turc), ajunge în cele din urmă la Paris, unde se stabilește ca reporter pentru un grup de ziare americane. Aici, Hemingway va publica prima lui carte: „Trei povestiri și zece poeme“ (Three Stories and Ten Poems – 1923) și va scrie altele. În anul 1927, scriitorul, avînd acum o anume faimă în cercurile literare, se va întoarce în Statele Unite și se va stabili la Key West, Florida. După o perioadă de timp dedicată pescuitului, iachtingului, vînătoarei și... scrisului, evenimentele care se petrec în lume îi impun cu totul altfel de preocupări. Fasciștii dezlănțuiseră războiul civil în Spania. Hemingway pleacă pe frontul republican de unde trimite emoționante corespondențe. Perioada aceasta se caracterizează prin acțiuni care mărturisesc adevărul deschisă a scriitorului pentru cauza republicanilor. În sprijinul ei lucrează împreună cu Joris Ivens la un film intitulat „Pămînt spaniol“, iar în anul 1937 ia cuvîntul în fața celui de-al doilea Congres național al scriitorilor americani, susținînd necesitatea luptei pentru înfrîngerea fascismului. Piesa lui Hemingway, care apare în 1938, „Coloana a cincea“ (The Fifth Column) descrie momente din apărarea Madridului, iar în anii în care hitlerismul cotopea țările europene, ca o ripostă dată fascismului, el publică „Cui îi bate ceasul“ (For Whom the Bell Tolls – 1940), închinat eroicei lupte a republicanilor spanioli.

În timpul celui de-al doilea război mondial, scriitorul urmărește cu propriul său vas „Pilar“ submarine hitleriste în largul coastelor Cubei, zboară cu avioanele militare engleze și participă la luptele date pentru eliberarea Franței, intrînd în Paris, alături de trupele de francitiori și partizani francezi, în zilele cînd hitleriștii erau alungați din oraș.

Revenind după război în Cuba, unde s-a stabilit mai demult, Hemingway trăiește la ferma sa „Finca Vigia“, în apropiere de Havana, și lucrează la o carte mai amplă,

care se va compune din patru părți, din care una este, probabil, „Bătrînul și marea“.

Este limpede că unele din faptele acestei vieți nu se vor regăsi în cărțile scriitorului, dar se poate spune că, mai mult decît la alții, materialul biografic are un profund ecou în opera lui Hemingway.

Astfel, anii copilăriei, nu întotdeauna fericiți, dar înconjurați de o aură vibrantă, lirică, vor fi opuși anilor violenți ai războiului în schițele și nuvelele din „În vremea noastră“ (In Our Time, 1924); neputința și dezamăgirea anilor petrecuți în exilul voluntar din Franța se reflectă în cartea care l-a făcut cunoscut prin duritatea cu care zugrăvește exasperarea și sterilitatea cercurilor boeme americane din Parisul anilor de după primul război mondial: „Și soarele răsare“ (The Sun Also Rises – 1926). Cumplita singurătate și absurditatea sacrificiilor cerute de primul război mondial răzbate din paginile impresionantului poem al disperării omului înfrînt de soartă: „Adio armelor“ (A Farewell to Arms – 1929).

Ceea ce va scrie apoi pînă în 1937 se deosebește printr-o atitudine mai mult indiferentă față de cele ce se petreceau în lume. Dar intervenția fascistă din Spania va pune capăt izolării scriitorului. Lucrările care-i vor urma vor mărturisi un interes mai tonic pentru lupta oamenilor, și aceasta coincide cu poziția mai activă a lui Hemingway față de evenimentele realității.

În „A avea și a nu avea“ (To Have and Have Not – 1937) scriitorul se reîntoarce la realitățile țării sale, pentru a opune huzurului celor bogăți greaua soartă a celor pe care sărăcia îi împinge la fapte desperate; în „Cui îi bate ceasul“ (For Whom the Bell Tolls – 1940) el lasă să se întrevadă posibilitatea, încă nu prea limpede, a depășirii condiției singulare și egoiste a omului, și în cele din urmă își exprimă convingerea – de astă dată fără a o întuneca printr-o umbră de îndoială – că omul care luptă nu poate fi învins în „Bătrînul și marea“ (The Old Man and the Sea – 1952).

Nu sînt de ajuns de precis conturate – și de aceea nici nu au putut apărea ca atare – în acest profil al unei ample opere, liniile unui pronunțat sau ascendent mers al încrederii în putința omului de a înfrunta destinul pe un plan și cu mijloace larg sociale. O progresie a convingerii în puterea omului, în dragostea sa de viață, de neînving, se poate totuși observa. Din acest motiv, opera lui Hemingway nu poate fi considerată, așa cum au făcut-o unii critici din Apus, ca o apologie a desperării sau a nihilismului, și cu atît mai puțin a condițiilor de viață din societatea capitalistă. Trebuie să ținem seama de aceasta cînd vrem să judecăm mesajul unei opere de importanța și de complexitatea celei despre care vorbim. Și acest mesaj, este limpede, nu vădește nici o simpatie pentru cauzele sau condițiile care determină tragismul soartei umane în capitalism. Eroii nuvelor sau romanelor lui Hemingway sfîrșesc de multe ori în chip violent lupta pe care o duc pentru a-și depăși singurătatea; uneori iraționalitatea sau nimicnicia vieții le apare ca fiind necesară și ei nu-și imaginează decît puterea de a o îndura. Hemingway vorbește însă și despre eroi care nu se lasă doborîți, cum ar fi toreadorul Manuel din nuvela „Neînvingul” (The Undeafated), despre oameni căzuți pe treapta de jos a societății ca Harry Morgan din „A avea și a nu avea”, care-și dau seama cu prețul vieții că nu poți rămîne singur în lume fără să nu plătești din greu pentru asta. Sau scrie despre luptători ca Robert Jordan din „Cui îi bate ceasul”, care apreciază noblețea și demnitatea luptei poporului spaniol împotriva fascismului și se jertfește pentru ea. Sau despre zdrobitul, dar nu înfrîntul pescar Santiago.

Și astfel, dincolo de intențiile exprimate mai fățiș sau mai puțin deschis de către scriitor, și uneori chiar împotriva sensului lor aparent, vom afla o căutare a eroilor, ca și a scriitorului, a drumului care să-i ducă spre lupta efecace, spre o încredere care să aibă rădăcini în descifrarea sensului real al vieții.

Din acest punct de vedere „Bătrînul și marea” marchează un moment important al creației lui Hemingway,

și într-adevăr el a reușit în această nu prea amplă – ca dimensiuni – povestire să exprime căldura și dragostea de viață a oamenilor simpli. Și, mai mult ca orice, a reușit să exprime natura robustă, mândria, iscusința și demnitatea omului care muncește, care prin această muncă a sa înfringe orice adversitate.

Bătrînul Santiago e poate unul dintre cei mai buni pescari din satul lui. Dar mai important decît aceasta e faptul că bătrînul este un om dîrz. El singur spune, într-unul din cele mai grele momente ale luptei sale cu rechinii : „Dar omul nu-i făcut să fie înfrînt... Un om poate fi nimicît, dar nu înfrînt“. Și frumusețea luptei sale constă tocmai în faptul că această convingere îi dăruiește o neobișnuită forță morală, care îl susține și-l face să vorbească despre reîntoarcerea pe mare, în ciuda atîtor zile de rătăcirii zadarnice în larg, în ciuda faptului că a fost deposedat de către rechini de cel mai mare pește care-l pescuise sau îl văzuse vreodată.

În povestirea lui Hemingway vom găsi, aparent, elemente pe care le-am mai întîlnit și altădată. Ca și într-unul din primele episoade din „A avea și a nu avea“, „norocul“ se pare că-și bate joc pînă la urmă de acel care crede în darurile lui neașteptate. Ca și în „Neînvînsul“, lupta n-a fost refuzată și a fost dusă cu toată puterea pînă la sfîrșit, numai că acolo ea se termina tragic pentru cel care o dădea. Ca în atîtea nuvele sau povestiri, măreția și frumusețea naturii, ca și a viețuitoarelor ei impun respect omului și-l supun unei neîncetate încordări pentru a nu fi strivit de ele. Spre deosebire însă de celelalte romane sau povestiri, în toate aceste elemente ceva apare schimbat, și aceasta e o undă reținută de optimism care le dă alte nuanțe. „Norocul“ bătrînului pescar se dovedește a fi, dincolo de ceea ce ar putea sau nu prinde pe mare, dragostea pe care i-o arată ucenicul său Manolin. Băiatul, despărțit de Santiago pentru moment, este mereu prezent în gîndurile bătrînului aflat în larg. „Păcat că băiatul nu-i cu mine“ – spune Santiago. „De-ar fi băiatul cu mine, să-mi dea o mînă de ajutor și să vadă și el...“ „Dacă băiatul ar fi fost aici ! Numai de-ar fi fost băiatul aici“,

își dorește mereu bătrînul în pustietatea mării. Și într-una din clipele cele mai grele, pescarul își dă seama că rațiunea lui de a fi este tocmai această dragoste care îi alungă și i-a alungat singurătatea bătrîneții, i-a dat puterea să trăiască și să lupte. „Băiatul mă ține în viață“ – exclamă el pînă la urmă. Solitudinea rece de altădată a eroilor lui Hemingway este înlocuită acuma cu căldura pe care o degajă această afecțiune profundă. Și, în același timp, ideea reluării muncii sale nu-i dă bătrînului pescar numai un sentiment optimist de continuitate – Manolin „mai trebuie să învețe încă multe de la el“ – ci și un sentiment al datoriei față de cei din jurul său. Ideea apare cu totul nouă pentru caracterul eroului hemingwayian și ea determină un sfîrșit cu totul deosebit de cele pesimiste din trecut : bătrînul e de neînvincis, și e de neînvincis pentru că nu este singur.

Cu o deosebită artă ne sînt comunicate aceste idei într-o povestire a cărei construcție, acțiune sau grijă a detaliilor caracteristice este desăvîrșită. S-ar putea spune într-un sens că perfecțiunea de amănunt este aceea care te izbește în primul rînd.

Proza în care sînt relatate faptele povestirii este rapidă, tensionată și precisă. Nuanțele de prisos sînt evitate, stăruințele care să îngreuiereze linia suplă a narațiunii, ocolite. Cîteva detalii înspre momentul de maximă încordare rămîn totuși confuze și pentru sensul povestirii, și pentru caracterul bătrînului prins de milă pentru peștele pe care-l admirase pînă atunci și a cărui ucidere o consideră acum un păcat. Mai tîrziu, Santiago își va spune – e drept, cu ironie – că are cine să se ocupe de păcate : cei care sînt plătiți pentru asta. Dar pata a rămas.

Cadrul în care se desfășoară povestirea – marea cu toată lumina, întunericul sau încruntările ei – e și aici prezent ca în atîtea alte povestiri. Dar acum marea e „la mar“, feminină, dragă. Stelele sînt prieteni îndepărtați, iar soarele și luna îl fac pe pescar să se considere născut într-o „zodie norocoasă“. Hemingway are o deosebită sensibilitate a culorii, a schimbărilor vremii, o acuitate puțin întîlnită a cunoașterii schimbărilor energiei umane sub in-

fluența căldurii sau a răcelii sau, așa cum o definea un critic, „a trupului omenesc gîndindu-se și mișcîndu-se în cadrul naturii“. De aceea el reușește să comunice un lirism intens acestei preaomenești trude a bătrînului pescar, care ne apare proiectat, asemenea unei figuri simbolice, pe fundalul plin de strălucire și culoare al mării.

Și simbolul acesta vorbește cu o puternică expresivitate despre truda plină de demnitate și mîndrie a unui om simplu „care nu poate fi învins“. Iată de ce „Bătrînul și marea“ poate fi considerată, așa cum arată critica sovietică, drept „o minunată operă a literaturii contemporane“, a cărei „lectură îți produce o mare satisfacție estetică“¹.

*

Firește, în aceste cîteva pagini nu se pot examina mai amplu multiplele aspecte ale unei complexe și uneori contradictorii evoluții artistice ca aceea a lui Hemingway. Ceea ce e de remarcat este că acest artist realist a contribuit și contribuie la cunoașterea unei epoci frămîntate, dar și mărețe, a unei epoci care a văzut victoria omului, care nu e singur și nu poate fi învins cînd e alături de cei mulți.

RADU LUPAN

---

¹ V. V. Gorobov : „Hemingway și noua lui carte“, *Noviaia Vremia* nr. 37, 1955.

SINGUR ÎNTR-O BARCĂ pescuia bătrînul pe Gulf-Stream și trecuseră optzeci și patru de zile fără să-i cadă vreun pește. În primele patruzeci de zile îi ținuse tovărășie un băiat. Dar cînd s-a împlinit sorocul acesta și pește tot n-au prins, părinții i-au spus băiatului, fără doar și poate, bătrînul e un *salao*, adică om mai ocolit de noroc nici că se mai află și, la porunca lor, băiatul a trecut pe altă barcă ce din prima săptămînă a prins trei pești mari. Tare se întrista băiatul văzîndu-l pe bătrîn că vine zi de zi cu barca goală, și de aceea îi ieșea de fiecare dată înainte să-i ajute să ducă fie colacii de saulă¹, fie cangea și harponul, fie pînza înfășurată în jurul catargului. Vela era peticită cu pînză de sac de făină și, așa înfășurată, părea flamura nestrămutatei înfrîngeri.

Bătrînul era slab și deșirat și avea ceafa brăzdată de cute adînci. Pe obraji îi apăruseră pete cafenii, ca un cancer nevătămător – isprava soarelui care se oglindește în marea tropicelor. Petele se întindeau mult în jos, de o parte și de alta a feței, iar mîinile lui purtau urme adînc întipărite de la mînuitul peștelui greu pe funii. Dar nici una din urme nu era de ieri, de azi, ci vechi, tare vechi, ca și eroziunile într-un pustiu fără de viață.

Toate de pe el erau învechite, numai ochii nu, ochii lui de culoarea mării, veseli și neînfrinți.

– Santiago – îl strigă băiatul, în vreme ce se cățarau pe mal, să tragă barca la edec. Știi că pot merge iarăși cu dumneata ! Am cîștigat ceva gologani.

---

¹ Saulă – funie subțire de grosimea unui creion pînă la grosimea unui deget, cu multiple întrebuințări. (n. t.)

Bătrînul îl învățase meșteșugul pescuitului și băiatul ținea mult la el.

– Nu – îi răspunse bătrînul. Acum ești pe o barcă norocoasă. Rămii acolo !

– Dar ia adu-ți aminte că timp de optzeci și șapte de zile ai tot ieșit în larg și peștele n-a tras de loc, și pe urmă trei săptămîni în șir am prins zi de zi numai din ăi mari.

– Da, știu – făcu bătrînul. Și mai știu că nu m-ai părăsit pentru că ți-ai pierdut încrederea în mine.

– Tata m-a silit să plec. Sînt copil și trebuie să-l ascult.

– Știu, știu – mai spuse bătrînul. Și așa și trebuie să fie.

– Tata nu prea are încredere în dumneata.

– N-are – zise bătrînul. Dar nu-i așa că noi avem încredere unul în celălalt ?

– Da-a ! răspunse băiatul. Vrei să luăm o bere la „Terasă“ ? Și uneltele le-om duce noi acasă mai pe urmă.

– De ce nu ! făcu bătrînul. Între noi, pescarii !...

Se așezară la „Terasă“ și aici mulți dintre pescari îl zeflemisiră pe bătrîn, dar el nu se minie. Alții, dintre cei mai vîrstnici, îl priviră cu tristețe. Își ascuseră însă mîhnirea și începură să vorbească cuviincios cu el despre curent, despre adîncurile unde dăduseră cu undița, despre vremea cea bună ce se statornicise sau despre cîte și mai cîte văzuseră ei. Cei norocoși în ziua aceea trebăluiau acum pe la casele lor ; își spintecaseră marlinul și, lepădat cît era de lung pe două scînduri, cu cîte doi oameni ce se clătinau sub povară la fiecare capăt, îl cărau la cherhana, ca să aștepte acolo camionul cu gheață și apoi să-l ducă mai departe la tîrg la Havana.

Cei ce prinseseră rechini îi duseseră la cherhanaua de rechini, de cealaltă parte a golfului, unde stăteau acum agățați pe un stîlp și pe o macara, cu ficiații scoși, cu aripile tăiate, jupuiți de piele și cu carnea tăiată fișii, gata de pus la sare.

Cînd vîntul bătea de la răsărit, dinspre cherhanaua de rechini venea o duhoare ce trecea peste port. Dar acum abia-abia de plutea în aer un iz slab, căci vîntul se lăsase

spre nord, apoi contenise de-a binelea și vremea era tare frumoasă, iar „Terasa“ strălucea scăldată în soare.

– Santiago ! îl chemă băiatul.

– Da – răspunse bătrînul, ținînd paharul în mînă, cu gîndul dus la anii de demult.

– Să mă duc să-ți aduc niște sardele pentru miine ?

– Nu. Du-te și joacă base-ball. Mai pot trage și eu la vîsle, iar năvodul o să-l arunce Rogelio.

– Lasă-mă să mă duc ! Dacă nu pot pescui cu dumneata, măcar să te-ajut într-un fel.

– M-ai cinstit cu o bere – îi întoarse bătrînul vorba. Acum ești bărbat.

– Cîți ani aveam cînd m-ai luat întîia oară cu barca ?

– Cinci și țin minte că atunci cînd am tras peștele în barcă mai-mai să te omoare. Peștele avea încă multă putere și era cît pe ce să-mi fărîme barca. Îți mai aduci aminte ?

– Da, mi-aduc aminte cum plesnea și lovea cu coada și cum s-a rupt banchetul, și pe urmă am auzit bufnitura măciucii dumitale, cînd l-ai lovit. Mai țin minte că m-ai aruncat în fundul bărcii la prova, peste colacul de saulă udă, și simțeam că barca parcă se cutremură din toate încheieturile. Apoi iar am auzit bufniturile măciucii, ca și cum ai fi doborît un copac, și, în sfîrșit, mirosul dulce de sînge ce mă năpădise.

– Ții tu minte chiar toate astea, sau poate ți le-am povestit eu ?

– Țin minte tot ce s-a întîmplat atunci cînd m-ai luat prima oară cu dumneata.

Bătrînul îl privi lung, cu ochii arși de soare, plini de dragoste și încrezători.

– De-ai fi feciorul meu, te-aș lua în larg și ne-am încerca norocul – zise el. Dar iaca, îl ai pe taică-tău și pe maică-ta și te afli pe o barcă norocoasă.

– Să-ți aduc sardele ? Știu și unde aș putea să găsesc patru bucăți de momeală.

– Mi-au rămas și cele de azi. Le-am dat sare și le-am pus în cutii.

– Las' să-ți aduc patru proaspete !

- Una - făcu bătrînul.

Nădejdea și încrederea nu-l părăsiseră nicicînd, dar acum îl înviorau de parcă ar fi suflat briza.

- Două - stăruî băiatul.

- Două - încuviință bătrînul. Da' nu cumva le-ai furat ?

- Ba aș fi putut - îi răspuse băiatul. Dar pe-astea le-am cumpărat.

- Să trăiești ! îi mulțumi bătrînul.

Era prea sărman bătrînul ca să se mai minuneze că-și pierduse mîndria. Dar își dădea seama că așa ajunsese și știa el că nu era nici o rușine și nici nu știrbea cu ceva mîndria cea adevărată.

- După vînt, înseamnă că miine o să avem o zi bună - spuse el.

- Și unde ai să te duci ? îl întrebă băiatul.

- Departe, departe și am să mă întorc cînd s-o schimba vîntul. Pînă se luminează, vreau să fiu în larg.

- Am să-ncerc să-l duc și pe el în larg - spuse băiatul. Dacă îți cade vreunul mare de tot, atunci o să-ți putem veni într-ajutor.

- Lui nu-i place să pescuiască prea departe în larg.

- Nu - răspuse băiatul. Dar am să văd eu ceva ce el n-o să poată vedea, vreo pasăre de pradă, și am să-l fac să iasă în larg după dorade.

- Are vederea chiar atît de slabă ?

- E aproape orb.

- Ciudat ! se miră bătrînul. Doar nu s-a cufundat niciodată după țestoase ! Asta vatămă vederea.

- Dumneata te-ai cufundat ani de-a rîndul după țestoase, acolo, lîngă Coasta Mosquito, și totuși ai ochi buni.

- Eu sînt un bătrîn cum nu s-a mai pomenit.

- Dar ai destulă putere pentru un pește mare de tot ?

- Cred că da. Și-apoi mai sînt o seamă de șiretlicuri.

- Hai să ducem calabalîcul acasă - îi zise băiatul. Pe urmă iau prostovolul și o pornesc după sardele.

Adunară sculele din barcă. Bătrînul luă catargul pe umeri, iar băiatul cutia de lemn cu colacul cafeniu de saule strîns împletite, cangea și harponul cu țepușa lui.

Cutia cu momeală se afla la pupa bărcii, alături de măciuca ce îi slujea să omoare peștii cei mari când îi aduce priponiți de barcă. Nu s-ar fi atins nimeni de lucrurile bătrînului, dar era mai bine să ducă pînza și saulele cele grele acasă, căci nu le pria roua și, cu toate că știa bine că nici un om de prin partea locului nu l-ar fi prădat, se gîndea că o cange și un harpon lăsate într-o barcă ar fi fost o ispită de prisos.

Urcară împreună drumul spre coliba moșului și intrară pe ușa deschisă. Bătrînul sprijini de perete catargul cu pînza înfășurată, iar băiatul puse cutia și celelalte unelte alături. Catargul era lung aproape cît încăperea, singura de altfel. Coliba era făcută din vlăstari vîrtoși de palmier regal, numiți *guano*, și înăuntrul ei se aflau un pat, o masă, un scaun, iar pe pardoseala de lut, o vatră pentru gătit cu mangal. Pe pereții cafenii, acoperiți cu frunze presate și tari de *guano*, se vedea o icoană cu sfînta inimă a lui Isus și o alta a Fecioarei din Cobre. Erau relicve de la soția lui. Cîndva, pe perete fusese și o fotografie de-a ei, în culori, dar o dăduse jos, căci, de cîte ori o vedea, se simțea prea singur. Acum o ținea în raft, în colț, sub cămașa lui de zile mari.

– Ce-ai demîncare ? îl întrebă băiatul.

– O oală de orez galben cu pește. Vrei și tu puțin ?

– Nu. Eu am să mănînc acasă. Să-ți aprind focul ?

– Nu. O să-l fac mai tîrziu. Sau poate că am să mănînc orezul rece.

– Pot să iau prostovolul ?

– Sigur că da.

Nu exista nici un prostovol și băiatul își aduse aminte că îl vînduseră. Trăiau însă în fiecare zi cu această închipuire.

Nici oala cu orez nu era și nici peștele, iar băiatul știa și lucrul acesta.

– Optzeci și cinci e număr cu noroc – făcu bătrînul. Ce-ai zice să mă vezi venind cu unul din ai grozavi, de peste cinci sute de kilograme ?

– Mă duc să iau prostovolul și pornesc după sardele. Vrei să stai pe prag la soare ?

- Da. Am gazeta de ieri și am să citesc despre base-ball.

Băiatul nu știa dacă și gazeta de ieri nu era tot o închipuire. Dar bătrînul o scoase de sub pat.

- Mi-a dat-o Perico la bodegă - lămuri el.

- Cum prind sardelele, mă întorc, le pun la gheață și pe-ale tale, și pe-ale mele, iar miine dimineață le-om împărți. La întoarcere poți să-mi povestești ce ai citit despre base-ball.

- *Yankeii* nu pot să piardă.

- Mi-e cam frică de *Indienii* din Cleveland.

- Să ai încredere în *Yankei*, fiule. Gîndește-te la marele Di Maggio.

- Mă tem de două echipe : de *Tigrii* din Detroit și de *Indienii* din Cleveland.

- Vezi-ți de treabă... sau te pomenești c-o să ajungi să te temi pînă și de *Ciorapii Roșii* din Cincinnatti sau de *Ciorapii Albi* din Chicago !

- Vezi cum stau lucrurile, și cînd mă întorc îmi spui și mie.

- Crezi c-am putea cumpăra un loz de loterie care să se termine cu optzeci și cinci ? Miine e a optzeci și cincea zi.

- Putem - răspunse băiatul. Dar ce se-aude cu optzeci și șapte, marea dumitale lovitură ?

- Nu iese de două ori. Crezi c-ai să găsești unul cu optzeci și cinci ?

- Pot să-l cer.

- Un loz întreg ? Asta face doi dolari și jumătate. De la cine i-am putea împrumuta ?

- Nu-i mare lucru. Oricînd găsesc să împrumut doi dolari și jumătate.

- Cred că și eu aș găsi, dar mă silesc să nu împrumut. La început împrumuți, pe urmă cerșești.

- Țin-te tare, moșule ! Nu uita că sîntem în septembrie.

- Luna cînd trage pește cel mare - adăugă bătrînul. În mai, oricine poate fi pescar.

– Acum mă duc după sardele – spuse băiatul.

Cînd se întoarse, bătrînul dormea pe scaun, iar soarele se lăsase spre asfințit. Băiatul luă de pe pat o pătură cazonă veche și o întinse peste spătarul scaunului și peste umerii bătrînului. Ciudați umeri, încă în putere, cu toate că foarte bătrîni ; ceafa tot mai părea vînjoasă, iar cînd bătrînul dormea cu capul căzut în piept, cutele nici nu se mai vedeau prea tare. Cămașa îi era la fel de peticită ca și pînza bărcii, iar peticele se decoloraseră de soare, fiecare în alt fel. Capul îi trăda totuși vîrsta, și cum stătea bătrînul așa, cu ochii închiși, de pe chipul lui pierise orice urmă de viață. Ziarul zăcea pe genunchi și numai greutatea mîinii îl ținea să nu zboare, luat de briza serii. Bătrînul era desculț.

La întoarcere, băiatul îl găsi încă dormind, așa cum îl lăsase.

– Scoală, moșule ! îi zise el, punîndu-i mîna pe genunchi.

Bătrînul deschise ochii și, timp de o clipită, păru că se întoarce de pe un drum lung, venind de departe. După aceea zîmbi.

– Ce-ai adus ? îl întrebă el.

– Cina – răspunse băiatul. Hai să mîncăm !

– Nu prea mi-e foame.

– Hai, ia și mîncă ! Nu poți să pescuiești fără să mîncîci.

– Am făcut-o și pe-asta – zise bătrînul ridicîndu-se, apucînd ziarul și împăturindu-l. Începu apoi să strîngă pătura.

– Lasă pătura pe dumneata ! îi spuse băiatul. Cît trăiesc eu, n-ai să ieși flămînd la pescuit !

– Să-ți dea Dumnezeu viață lungă și sănătate ! îi răspunse bătrînul. Ce mîncăm ?

– Fasole neagră și orez, banane coapte și puțină tocană.

Băiatul le adusesse de la „Terasă“, într-un sufertaș dublu. Tacîmurile – cuțite, furculițe și linguri – le avea în buzunar, fiecare înfășurat în cîte un șervețel de hîrtie.

- Cine ți-a dat toate astea ?
- Martin. Patronul.
- Trebuie să-i mulțumesc.
- I-am mulțumit eu – zise băiatul. Nu-i nevoie să-i mai mulțumești și dumneata.
- Am să-i dau o burtă mare de pește – adăugă bătrînul. A mai făcut vreodată așa ceva pentru noi ?
- Cred că da.
- Atunci trebuie să-i dau mai mult decît o burtă. Tare ne mai poartă de grijă !
- Ne-a trimis și bere pentru amîndoi.
- Cel mai mult îmi place berea la halbă.
- Știu. Dar asta e la sticlă, bere *Hatuey*, și sticlele o să i le duc îndărăt.
- Foarte frumos din partea ta – făcu bătrînul. Ei, ce facem, mîncăm ?
- Doar te-am chemat la masă ! îi răspunse băiatul, cu blîndețe. N-am vrut să deschid sufertașul pînă ce nu ești gata.
- Sînt gata – zise bătrînul. Am zăbovit doar cît să mă spăl.
- „Unde te-oi fi spălat oare ? se întreba în gînd băiatul. Doar rezervorul de apă al satului e peste două străzi mai la vale. Trebuie să-i aduc apă – își zise în sinea lui. Și săpun, și un ștergar ca lumea. De ce-oi fi oare atît de zăpăcit ? Trebuie să-i aduc încă o cămașă, o haină de iarnă, ceva de pus în picioare și altă pătură.“
- Tocana e grozavă – vorbi încîntat bătrînul.
- Povestește-mi ce se aude pe la base-ball – îl rugă băiatul.
- Îți spuneam eu că în *Liga Americană Yankeii* sînt baza – începu vesel bătrînul.
- Azi au pierdut – zise băiatul.
- Asta nu înseamnă nimic. Marele Di Maggio e iar în formă.
- Mai au ei și pe alții în echipă.
- Sigur că au, însă el e totul. În cealaltă *Ligă*, dintre *Brooklyn* și *Philadelphia*, eu țin cu cei din *Brooklyn*. Dar

deodată îmi aduc aminte de Dick Sisler și de faimoasele lui draivuri de pe vechiul stadion.

– Ca el n-a mai fost nimeni. Și avea cele mai lungi bătăi din câte am văzut.

– Îți mai amintești când venea pe la „Terasă“ ? Tare aș fi vrut să-l iau cu mine la pescuit, dar m-am sfiit să-l poftesc. Atunci ți-am spus ție să-l rogi, dar și tu te-ai sfiit.

– Știu. Mare greșală ! Cred c-ar fi venit cu noi, și așa ceva am fi ținut minte toată viața.

– Mi-ar plăcea să-l iau pe marele Di Maggio la pescuit – adăugă bătrînul.

– Se spune că taică-său era și el pescar. Poate că era la fel de sărac ca și noi și ne-ar fi înțeles.

– Tatăl marelui Sisler n-a fost niciodată sărac și, când era de vîrsta mea, juca în ligile acelea vestite. La vîrsta ta eu eram marinar în prova pe o corabie cu vele pătrate care se îndrepta spre Africa, și într-o seară am văzut lei pe plajă.

– Știu. Mi-ai povestit.

– Să vorbim de Africa sau de base-ball ?

– De base-ball, aș zice – făcu băiatul. Povestește-mi despre marele John J. Mac Grow. Pronunțase *H* în loc de *J*.

– Odinioară obișnuia și el să vină pe la „Terasă“. Dar n-am văzut om ursuz și mai răstit la vorbă, și greu o scoteai la capăt cu el când se așternea pe băutură ! Nu-i era capul decît la cai și la base-ball. Cel puțin liste de cai avea totdeauna prin buzunare, și de multe ori îl auzai pomenind la telefon nume de armăsari.

– A fost un mare manager – spuse băiatul. Tata zice c-a fost cel mai mare.

– Pentru că venea mai tot timpul pe-aici – îi răspunse bătrînul. Dacă Durocher ar fi continuat să vină în fiecare an pe-aici, taică-tău l-ar fi socotit pe el cel mai mare manager.

– La urma urmei, cine-i mai mare manager : Luque sau Mike Gonzalez ?

- Cred că-s la fel.
- Și cel mai bun pescar ești dumneata.
- Nu. Știu eu alții mai buni.
- *Qué va!* exclamă băiatul. Pescari buni sînt mulți, și unii chiar vestiți, dar ca dumneata nu-i nici unul.
- Îți mulțumesc! Mă faci să mă simt fericit. Trag nădejde să nu ne cadă ditai peștele, care să ne-arate că ne-am înșelat.

- Dacă ești voinic precum spui, atunci nici nu există pește prea mare.

- S-ar putea să nu fiu atît de voinic pe cît cred - răspunse bătrînul. Dar știu multe șiretlicuri și-s dîrz.

- Acum ar trebui să te culci, ca să fii odihnit mîine dimineață. Eu am să duc lucrurile astea îndărăt la „Terasă“.

- Atunci, noapte bună! Dimineața am să te trezesc.

- Dumneata ești ceasul meu deșteptător - spuse băiatul.

- Al meu e vîrsta - îi întoarse vorba bătrînul. Oare de ce s-or trezi bătrînii atît de devreme? Ca să le fie ziua mai lungă?

- Nu știu - făcu băiatul. Știu doar că tinerii dorm pînă tîrziu și dorm buștean.

- Îmi mai aduc și eu amînte - spuse bătrînul. Te trezesc la timp, n-ai grijă.

- Nu-mi place să mă trezească el. E ca și cum aș fi mai prejos decît el.

- Știu.

- Somn ușor, moșule!

Băiatul plecă. Mîncaseră fără s-aprindă lampa, iar acum bătrînul își lepădă pantalonii și se culcă pe întuneric. Împături pantalonii ca să-și facă din ei căpății și puse și ziarul în ei. După aceea se înfășură în pătură și adormi pe celelalte ziare vechi ce erau așternute peste arcurile patului.

Adormi curînd și se visă în Africa, pe vremea cînd era el băiat, visă nesfirșitele țărături aurii și întinderile albe de nisip, atît de albe că te dureau ochii. Mai visă capurile înalte și munții semeți și cafenii. De la un timp,

noapte de noapte trăia pe coasta aceea, și în vis auzea mugetul valurilor și vedea bărcile indigenilor despicînd talazurile. În somn îi mirosea a catran și a cîlți și adu-meca mirosul Africii, pe care briza dinspre uscat i-l adu- cea în zori.

De obicei, cînd începea să simtă briza dinspre uscat, se trezea, se îmbrăca și se ducea să-l scoale pe băiat. Dar în noaptea aceasta mirosul brizei dinspre uscat veni foarte devreme și, cu toate că visa, știu că era prea devreme și purcese mai departe prin vis să vadă pișcurile albe ale insulelor răsărind din ocean, și tot felul de porturi, și ra- dele din Canare.

Furtuni nu mai visă și nici femei sau întîmplări gro- zave, nici pești mari, nici lupte ori trînte și nici pe soția lui. Visă doar locuri și lei pe țarm. Se jucau ca pisoii în amurg și îi erau dragi ca și băiatul. Pe băiat nu-l visa niciodată. Se trezi de la sine, se uită la lună prin ușa deschisă, despături pantalonii și și-i trase pe el. Urină afară din colibă și o porni în sus pe drum, ca să-l scoale pe băiat. În răcoarea dimineții prinse să tremure. Dar știa că, tot tremurînd, pînă la urmă o să se încălzească, și apoi peste puțin timp avea să tragă la visle.

Ușa casei în care locuia băiatul era descuiată. Bătrî- nul o împinse și pași încetișor înăuntru, desculț. Băiatul dormea într-un culcuș, în odaia din față, și în lumina pe care luna, gata să apună, o trimitea în încăpere, bătrînul putu să-l vadă bine. Îl apucă cu blîndețe de un picior și îl ținu așa pînă ce flăcăul se trezi, apoi se răsuci și se uită la el. Bătrînul dădu din cap, iar băiatul își luă panta- lonii de pe scaunul de lîngă pat și, așezîndu-se tot pe pat, și-i trase pe el.

Bătrînul ieși pe ușă, iar băiatul îl urmă. Era somnoros și bătrînul îl luă pe după umeri, spunîndu-i :

– Îmi pare rău.

– *Qué va !* îi răspunse băiatul. Asta-i menirea omului.

O luară în jos spre coliba bătrînului ; drumul, învăluit în bezna nopții, forfotea de oameni desculți care își du- ceau catargele bărcilor.

Cînd ajunseră la colibă, băiatul luă coșul cu saula făcută colac, harponul și cangea, iar bătrînul își potrive pe umăr catargul cu pînza înfășurată.

– Vrei cafea ? îl întrebă băiatul.

– Să ducem mai întii sculele în barcă și pe urmă om bea nițică.

Băură cafea din cutii de lapte condensat, la un local pentru pescari ce se deschidea de cum se crăpa de ziuă.

– Cum ai dormit, moșule ? îl întrebă băiatul.

Începuse să se trezească de-a binelea, deși îi venea tare greu să se despartă de somn.

– Foarte bine, Manolin – răspuse bătrînul. Azi am curaj.

– Și eu – făcu băiatul. Acum trebuie să mă duc după sârdele, să le-aduc și pe-ale dumitale, și pe-ale mele ; mai trebuie să-ți aduc și momeala cea proaspătă. Uneltele noastre le cară numai el. Niciodată nu vrea să-i ducă cineva ceva.

– Dar noi nu sîntem așa – urmă bătrînul. Eu te-am lăsat să duci lucrurile de cînd erai de cinci ani.

– Știu – zise băiatul. Mă întorc îndată. Mai ia o cafea. Aici avem credit.

Băiatul o porni în picioarele goale pe piatra de coral, îndreptîndu-se spre depozitul de gheață unde se țineau momelile.

Bătrînul își bău tacticos cafeaua. Cu atît rămînea toată ziua și știa că trebuie s-o bea. De mult i se făcuse silă de mîncare și niciodată nu-și lua prînzul cu el. La prora bărcii ținea o sticlă cu apă, și doar de atîta avea nevoie cît era ziua de lungă.

Băiatul se întoarse cu sardelele și cu cele două momeli înfășurate într-un ziar și coborîră împreună spre barcă, simțind sub tălpi nisipul presărat cu pietricele. Împinseră apoi barca pînă ce aceasta începu să lunece pe apă.

– Noroc, moșule !

– Noroc ! îi răspuse bătrînul. Potrivi sbirurile vîslelor în strapazane și, lăsîndu-se cu toate greutatea pe lopețile care intrau anevoie în apă, începu să vislească ieșind din port prin beznă. Mai erau și alte bărci, de pe alte

plaje, care ieșeau în larg, și bătrînul auzea plescăitul și geamătul înăbușit al vîslelor, chiar dacă acum, cînd luna coborîse în spatele colinelor, nu putea să le vadă.

În răstimpuri, în cîte o barcă răsuna vorbă. Cele mai multe pluteau însă învăluite în tăcere și nu se auzea decît plescăit de lopeți. După ce ieșiră din gura portului, se împrăștiară, fiecare îndreptîndu-se spre acea parte a oceanului unde trăgea nădejde să găsească pește. Bătrînul știa că se duce departe și că lasă în urmă mirosul uscatului. Vîsli spre larg către mireasma proaspătă pe care o are oceanul în revărsat de zori. Văzu în apă lumina fosforescentă a algelor din golf, în vreme ce vîslea prin acea parte a oceanului, numită de pescari Fîntîna cea Mare, căci acolo se cascadează dintr-o dată un hău de șapte sute de brațe și, din pricina vîrtejului pe care curentul îl naște izbindu-se de pereții stîncoși din fundul oceanului, toate soiurile de pești se adună aici. Găsești sumedenie de garizi și pești de momeală și, cîteodată, în locurile cele mai adînci, roiesc grămezi de sepii, care în timpul nopții vin pînă aproape de fața apei, unde tot peștele călător se hrănește cu ele.

Cu toată bezna, bătrînul putu să deslușească apropierea zorilor, și cum vîslea el așa, deodată auzi zgomotul tremurat al peștelui zburător ce țîșnea din apă și şuieratul aripilor lui întinse cînd își lua zborul în împărăția întunericului. Îi erau tare dragi peștii zburători, căci pe tot întinsul oceanului nu avea prieteni mai buni decît ei. Îl cuprindea mila și de păsări, mai ales de micile rîndunele de mare, firave și cu pene mohorîte, care zboară tot timpul înapoi și încolo, țîpînd și căutînd zadarnic. Își zise în gînd : „Păsările au o viață mai aspră decît noi, afară doar de păsările răpitoare și de cele mari și puternice. De ce or fi oare păsările atît de gingașe și de minunate plămădite, cum sînt bunăoară rîndunelele astea de mare, pe cîtă vreme oceanul poate fi atît de neîndurător ? Marea o fi ea bună și frumoasă, dar poate fi și atît de crudă. Și o apucă așa, cînd nici nu te gîndești, iar păsărelele astea cu glas plîpînd și trist, care zboară și se cufundă ca să vîneze, sînt prea gingașe pentru ea“.

Pentru el, marea era totdeauna „*la mar*“, adică așa cum îi spun oamenii în spaniolă cînd le e dragă. Cîteodată, cei ce o îndrăgesc mai scapă și cîte o vorbă mai de ocară la adresa ei și o spun ca și cum marea ar fi femeie. Unii dintre pescarii mai tineri care se slujesc de geamanduri drept plute pentru undițe și au bărci cu motor, cumpărate pe vremea cînd ficatul de rechin aducea bani mulți, îi zic „*el mar*“, adică la masculin. Și vorbesc despre ea ca și cum ar fi buclucașă, sau ar fi vreun loc oarecare, sau chiar un dușman. Bătrînul se gîdea însă totdeauna la ea ca la o femeie, ca la ceva ce dăruiește sau tănuiește mari binefaceri, iar dacă vreodată se arăta sălbatică ori rea, își zicea că pesemne nu poate fi altfel. „Luna o înrîurește ca și pe femeie“ – își spunea în sinea lui.

Vîslea neînterrupt și fără sfortare, căci își păstra bine viteza, iar fața oceanului era netedă ; ici și colo doar, cîte un vîrtej întîmplător al curentului. Lăsă curentul să-i scutească o treime din muncă și, cum începuse să se lumineze, își dădu seama că ajunsese mult mai departe în larg decît nădărduse să fie la ceasul acela.

„O săptămîină întregă am răscolit fîntinile adînci și nu m-am ales cu nimic – își zise în gînd. Azi am să umblu în larg pe unde sînt bancuri de bonito și albacore¹ și poate că prin apropiere o să fie și unul mare“.

Înainte de a se lumina de-a binelea avusese grijă să-și întindă cîrligele cu momeli în larg, și acum plutea dus de curent. Un cîrlig era cufundat la patruzeci de brațe, al doilea – la șaptezeci și cinci, iar al treilea și al patrulea – în adîncul albastrelor ape, la o sută și o sută douăzeci și cinci de brațe. Fiecare cîrlig atîrna în jos, cu brațul înfipt în peștele momeală, legat trainic de el, iar celelalte părți ale cîrligului, care ieșeau din momeală, îndoitura și vîrfurile, erau învelite în sardele proaspete. Fiecare sardea era străpunsă prin amîndoi ochii, astfel că pe oțelul cîrligului alcătuiau o jumătate de ghirlandă. Nu rămăsese colțișor pe

---

¹ Bonito și albacore – specii de pești din mările calde ; fac parte din familia tonului. (n. t.)

care să-l fi adulmecat vreun pește mare și care să nu miroasă dulce și să nu fie bun la gust.

Băiatul îi dăduse doi toni mici și proaspeți, care atirnav ca plumbul în cele două undițe lăsate cel mai adînc, iar în celelalte pusese un pește mare, albastru, și o știucă mică, galbenă, de care se mai folosisse. Dar erau încă bune și aveau alături sardelele minunate, ca să le dea un miros îmbietor. Fiecare saulă, cît degetul de groasă, era prinsă de cîte un bețișor verde ce slujea de plută, așa că cea mai ușoară atingere sau smucitură a momelii ar fi cufundat bețișorul. Fiecare saulă avea cîte doi colaci de patruzeci de brațe, ce puteau fi înnodate cu alți colaci de rezervă, așa că, la nevoie, un pește putea să desfășoare peste trei sute de brațe de frînghie.

Bătrînul privea acum peste marginea bărcii, așteptînd să se cufunde cele trei bețe, și vislea ușor, ca să țină undițele drepte și la adîncimea potrivită. Se luminase de-a binelea și soarele trebuia să se ivească dintr-o clipă în alta.

Soarele răsări palid din mare și bătrînul putu să zărească departe, aproape de țărm, celelalte bărci, care pluteau răspîndite de-a curmezișul curentului. Soarele se aprinse mai tare și strălucirea lui se așternu peste ape. Și pe cînd se înălța luminos, marea netedă i-l răsfrînsse bătrînului în ochi, de-l săgetă ascuțit ; de aceea începu să vislească fără să se mai uite la el. Privea în apă și veghea undițele ce se lăsau drept în jos, în unda întunecată. Le ținea mai drept decît alți pescari, în așa fel, încît la oricare din adîncimile acelea sumbre ale curentului să se afle cîte o nadă, care să aștepte, chiar acolo unde vroia el, orice pește ce ar fi înotat prin partea aceea. Alții le lăsau să fie luate de curentul apei și uneori cîrligele se aflau la șaizeci de brațe în adînc, în vreme ce pescarii credeau că sînt la o sută.

„Dar eu le țin cu meșteșug – se gîndi bătrînul. Numai că nu am noroc. Dar cine știe ? Poate că astăzi... Fiecare zi e o zi nouă. E mai bine să fii norocos. Eu, unul, vreau mai degrabă să le țin cu meșteșug. Cînd vine norocul, ești gata.“

Trecuseră două ceasuri și soarele se înălțase mai sus. Și când privea spre răsărit, nu-l mai dureau ochii atît de tare. Se mai zăreau doar trei bărci, și acelea păreau a fi departe, în jos, spre țarm.

„De cînd mă știu, soarele de dimineață mi-a vătămât ochii – își zise în sinea lui. Și totuși sînt încă buni. Către seară mă pot uita drept în el, fără să mă orbească, și seara doar are putere, ba chiar mai multă ! Dar dimineața e vătămător.“

În clipa aceea zări un albatros cu aripi negre și mari rotindu-se pe cer, deasupra lui. Pasărea făcu un picaj vije-lios, lăsîndu-se ca o săgeată, cu aripi arcuite spre spate, și-apoi iarăși începu să se rotească.

– A și prins ceva – făcu bătrînul, cu glas tare. Nu degeaba stă la pîndă.

Se îndreptă vîslind încet și fără întrerupere către locul deasupra căruia pasărea dădea tîrcoale. Nu se grăbea și își ținea undițele în jos, la verticală. Împins de curent, pescuia încă așa cum scria la carte, deși mergea ceva mai repezător decît dacă n-ar fi încercat să se țină după pasăre.

Albatrosul se înălță mai sus în văzduh și începu din nouă să se rotească cu aripile neclintite. Apoi deodată se năpusti în jos, iar bătrînul văzu pești zburători țîșnind din apă și avîntîndu-se în zbor deznădăjduit la suprafață.

– Scrumbii aurii ! grai bătrînul. Dorade mari !

Trase vîslele în barcă și luă o undiță mică de la prova. Undița avea un plumb, legat cu o strună de oțel, și un cîrlig de mărime mijlocie ; puse o sardea ca momeală și îi dădu drumul peste bordul bărcii, legînd struna de un inel prins de pupa. Puse apoi nadă la o altă undiță și o lăsă făcută colac în adăpostul de la prova. Începu din nou să vîslească, uitîndu-se după pasărea cea neagră, cu aripi mari, care acum pîndea chiar la fața apei.

Și cum privea el așa la albatros, pasărea se cufundă încă o dată, strîngîndu-și aripile pe lingă trup, apoi începu să bată din ele sălbatic și zadarnic, urmărind peștele zburător. Bătrînul putu să vadă ușoara unduire a apei, pe care doradele cele mari care urmăreau peștele fugar o lăsau în urma lor. Scrumbiile brăzdau apa chiar pe sub

peștii zburători și se țineau în viteză, ca să fie la locul unde aceștia aveau să cadă iarăși în valuri.

„Banc mare de scrumbii – se gândi bătrînul. Sînt răs-pîndite pînă hăt-departe, și peștii zburători nu prea au scăpare. Nici pasărea nu are noroc. Peștii zburători sînt prea mari pentru ea și gonesc prea repede.“

Se uită la peștii ce țîșneau mereu-mereu din valuri și la strădania zadarnică a păsării.

„Bancul s-a depărtat de mine – își zise în gînd. Merg prea iute și ies prea în larg, dar, cine știe, poate c-o să dau peste vreunul care s-a răzlețit, poate că peștele meu ăl mare se află printre ei. Undeva trebuie să fie și peștele meu ăl mare.“

Deasupra uscatului, norii se ridicau aidoma unor munți, iar țărîmul se vedea doar ca o fișie lungă și verde, cu coline sinilii bătînd în cenușiu, dincolo de ea. Apa era albastră, atît de închisă la culoare, încît părea aproape purpurie. Și cum privea el spre adîncuri, văzu în unda întunecată cernindu-se puzderie de vietăți roșietice și lumina ciudată a soarelui la ceasul acela. Luă seama ca undițele să coboare drept în jos, pînă ce se pierd din ochi în străfundurile mării și, văzînd puzderia aceasta de vietăți, bătrînul se bucură, căci ea vestea prezența peștelui. Lumina ciudată pe care soarele o așternea peste ape, acum cînd era în înaltul cerului, însemna vreme bună, ca și forma norilor de deasupra uscatului. Pasărea abia de se mai zărea, și la fața apei nu se arăta nimic afară doar de cîteva petice de alge marine, galbene și decolorate de soare, numite sargase, sau de bășica purpurie, arătoasă, irizată și gelatinoasă a unui nautil zis și Galera portugheză, care plutea chiar lîngă barcă. Bășica se plecă într-o parte, apoi se îndreptă iarăși. Plutea voioasă ca un balon, cu firele ei lungi, ucigașe și roșii, tîrîndu-le după ea prin apă, la un metru distanță.

– *Agua mala* – se răsti el. Tu, tîrfă !

Aplecîndu-se ușor cu greutatea trupului pe vîsle, bătrînul se uită în apă și văzu peștele mărunt, care avea aceeași culoare cu firele plutitoare și înota printre ele și pe sub umbra mică pe care bășica o lăsa în urma

ei. Pentru peștișori, otrava nautilului nu e vătămătoare, dar pentru oameni este, iar cînd i se întîmpla cîteodată bătrînului ca, necăjindu-se cu vreun pește, să dea de firele lui agățate și încleiate pe undiță, numai ce se trezea cu mușcături și umflături pe brațe și pe mîini, cum numai iedera otrăvitoare și stejarul otrăvitor mai pot pricinui. Dar otrăvirile cu *agua mala* se produc repede și lovesc ca un șfichi de bici.

Bășicile multicolore sînt frumoase. Sînt însă cele mai perfide lucruri ce sălășluiesc în sînul oceanului, și bătrînului îi plăcea să vadă cum le mănîncă țestoasele uriașe de mare. Țestoasele le vād, se apropie de ele din față, apoi închid ochii, se trag cu totul sub carapace și le mănîncă cu fire cu tot. Bătrînului îi plăcea să se uite la țestoase cum le mănîncă și îi mai plăcea să calce pe ele după furtună pe nisip și să le audă cum pocnesc sub tălpile lui bătorite.

Îi erau dragi țestoasele verzi și cele de alte neamuri, cu grația și repeziciunea lor, animale atît de prețioase, dar simțea totuși o silă pentru uriașele acelea galbene și blegi, cu carapacea ca o platoșă, ciudate la vremea împerecherii și bucuroase să mănînce cu ochii închiși Galere portugheze.

Nu avea vreo slăbiciune pentru țestoase, cu toate că ani de-a rîndul se imbarcase pe vase care pescuiau țestoase. Se înduioșa de ele, de toate, chiar și de trunchiurile acelea lungi și acoperite cu solzi ca niște plăci, cît barca de mari și grele de o tonă. Foarte mulți oameni sînt haini cu țestoasele, pentru că inima lor bate ceasuri întregi după ce trupul le e despicat și ciopîrțit.

„Dar – cugetă bătrînul – și eu am o inimă la fel, și picioare și mîini ca ale lor.“

Mînca ouăle albe de țestoase, ca să prindă putere. Și toată luna mai mînca și țestoase, ca să fie mai în putere în septembrie și în octombrie pentru peștele cel mare.

Obișnuia să bea în fiecare zi și cîte o ceașcă de untură de pește din butoiul cel mare de tablă din colibă, unde mulți dintre pescari obișnuiau să-și țină uneltele. Cine vrea să bea untură aici o găsește. Celor mai mulți dintre ei le

era silă s-o guste. Dar nu e mai rea decît să te trezești înainte de ivirea zorilor, și apoi te întărește împotriva răcelilor și gripelor de tot felul, și-ți păstrează vederea.

Bătrînul își ridică privirea spre cer și văzu că pasărea se rotea iarăși.

– A găsit pește – spuse el tare.

Nici un pește zburător nu despica fața apei și nici iureș de pește de momeală nu era, dar cum stătea el la pîndă, un ton mic țîșni în sus, se răsuci în aer și apoi se prăvăli în apă, cu capul în jos. Trupul peștelui străluci în văzduh ca argintul și căzu înapoi în valuri, iar după aceea ieșiră alții și alții și începură să sară din toate părțile, de forfotea apa, și se repezeau în salturi largi după peștișori. Le dădeau tîrcoale și îi goneau.

„Dacă nu fug prea repede, pot s-ajung în mijlocul lor“ – se gîndi bătrînul și nu-și mai luă ochii de la bancul de pește ce înpuma apa și de la pasărea ce se lăsa ca săgeata, cufundîndu-se printre peștii fugăriți, care, de groază, erau mînați spre suprafață.

„Pasărea îmi e de mare ajutor.“ Chiar în clipa aceea undița de la pupa se încordă sub piciorul lui, de care o fixase cu un laț. Dădu drumul vîslelor și, pe cînd ținea zdravăn undița, simți greutatea tremurîndă a unui ton mic și începu să-l tragă în barcă. Pe măsură ce trăgea, zvicniturele se îndeseau și, mai înainte de a-l trage în barcă, putu să vadă spinarea albastră a peștelui și coastele-i aurii. Peștele zăcea acum la pupa, în bătaia soarelui, masiv, cu trupul ca o ghiulea ; cu privirea încremenită și prostită, tuna își dădea duhul, izbind puntea bărcii cu lovituri repezi și zvicnite din coada-i frumos modelată și nervoasă. De milă, bătrînul îi plesni una în moalele capului și împinse cu piciorul, sub pupa, trupul peștelui care se zbătea încă.

– Albacore – spuse el, cu glas tare. E bun de nadă. Trebuie să aibă vreo cinci kile.

Nu-și mai aducea aminte de cînd luase obiceiul să vorbească tare cînd era singur. În zilele de demult, ori de cîte ori era singur, obișnuia să cînte. Cîntase cîteodată și în nopțile de cart, la cîrmă, pe vreun cuter sau pe vasele

de pescuit țestoase. Începuse poate să vorbească tare când se afla singur, numai după ce îl părăsise băiatul. Dar nu-și mai aducea aminte. Pe vremea când ieșea la pescuit împreună cu băiatul, nu vorbeau decît dacă era nevoie. Vorbea noaptea sau cînd vremea rea îi silea să rămînă la țarm. Trecea drept virtute să nu vorbești pe mare dacă nu era nevoie, și bătrînul socotea că așa și trebuie și se supunea. Dar de la o vreme, de multe ori își rostea gîndurile cu glas tare, căci cu gîndurile lui nu putea necăji pe nimeni.

– Dacă m-ar auzi cineva vorbind în gura mare, ar crede că-s nebun – spuse el, cu voce ridicată. Dar de vreme ce nu-s nebun, puțin îmi pasă. Cei cu dare de mînă au aparate de radio ca să le vorbească în bărci și să le aducă base-ball-ul la nas.

„Acum nu-i timp să te gîndești la base-ball – își zise. A sosit vremea să te gîndești la un singur lucru : acela pentru care te-ai născut. S-ar putea să fie și un pește mare pe lîngă bancul acesta – îi trecu prin minte. Am prins doar un albacore rătăcit de ceilalți care se îmbuibau. Ceilalți își văd mai departe de treabă grăbiți. Azi, tot ce iese la suprafață gonește și se îndreaptă spre nord-est. Așa să fie oare la ceasul acesta al zilei ? Sau poate că e vreun semn al vremii pe care nu-l cunosc.“

Țărmul cel verde nu-l mai putea zări, ci doar coamele dealurilor albastre, ce păreau încununate de zăpadă, și deasupra lor, norii ca niște ghețari înalți. Marea era întunecată, iar lumina aprindea curcubee în apă. Soarele puternic făcea să nu se mai zărească puzderia de vietăți, și bătrînul, urmărind cu privirea undițele lui ce coborau drept în jos, nu mai vedea decît curcubee mari în apa albastră, adîncă aici de o milă.

Tonul – pescarii numeau astfel toți peștii din această specie și îi deosebeau pe unii de ceilalți cu adevăratele lor nume doar cînd ajungeau să-i vîndă sau să-i dea în schimb pentru momeală – tonii dispăruseră iarăși. Soarele dogorea și bătrînul îl simțea în ceafă și, vîslind, șiroaie de sudoare i se prelingeau pe spate, în jos,

„Aș putea să mă las în voia valurilor – se gândi el – să dorm și să leg undița cu un laț de degetul cel mare de la picior, ca să mă trezească. Dar astăzi se împlinesc optzeci și cinci de zile și s-ar putea să fie o zi bună de pescuit.“

Chiar în clipa aceea, aruncându-și ochii la undițe, văzu unul din bețișoarele cele verzi, plutitoare, cufundându-se dintr-o dată.

– Da, da – făcu el și trase vîslele înăuntru, fără să clatine barca. Se aplecă deasupra undiței și o prinse binișor între degetul cel mare și arătătorul mîinii drepte. N-o simți nici întinsă, nici grea și o ținu mai departe, ușurel. Apoi din nou simți cum se mișcă. De astă dată fu doar o încercare de a trage, nici prea încet, și nici cu toată forța, iar bătrînul știu întocmai ce se petrecea acolo în adînc. La o sută de brațe în jos, un marlin mînca sardelele care acopereau vîrfurile și brațul cîrligului, în locul unde cîrligul făcut de mînă ieșea din capul tonului celui mic.

Bătrînul ținu undița ușurel și cu multă grijă, iar cu mîna stîngă o desprinse de bățul ce slujea drept plută. Acum putea s-o lase să-i lunece printre degete, fără ca peștele să simtă vreo încordare.

„Atît de departe în larg și în luna aceasta... trebuie să fie uriaș – gândi el. Hai pește, mănîncă-le ! Mănîncă-le ! Te rog, mănîncă-le ! Uite ce proaspete sînt, și tu ești acolo, la șase sute de picioare în adînc, în apa rece și în întuneric. Mai dă o raită prin bezna de-acolo și întoarce-te de le mănîncă !“

Simți o zvicnitură ușoară și sfioasă, apoi o smucitură mai puternică și se gândi că poate vreun cap de sardea era mai greu de smuls din cîrlig. După aceea nu se mai simți nimic.

– Hai – făcu bătrînul, cu glas tare – mai dă o raită. Doar să le miroși. Nu-i așa că-s grozave ? Mănîncă-le pe îndelete, și pe urmă vine la rînd și tonul. E tare, și rece, și minunat. Nu te sfii, măi pește ! Mănîncă-le !

Aștepta ținînd undița între degetul cel mare și arătător, avînd grijă și de ea, și de celelalte undițe, căci s-ar

fi putut ca peștele să dea tîrcoale și pe-acolo, și într-un timp simți o smucitură ușoară.

– Are s-o apuce el – rosti tare bătrînul. Dă, doamne, s-o apuce !

Dar nu o apucă. Peștele își văzu de drum și bătrînul nu mai simți nimic.

– Nu se poate să fi plecat – spuse el iarăși. Cristos știe că nu se poate să fi plecat. Dă doar o raită. Poate că a mai fost agățat cîndva și-acum își aduce aminte.

Simți apoi cum undița este ușor atinsă și îl cuprinse fericirea.

„A dat doar o raită – își zise. Are s-o apuce.“

Cînd simțea plăpînda zvicnire, îl năpădea fericirea. Într-adevăr simți iarăși ceva neînchipuit de greu. Era greutatea peștelui și lăsa undița să lunece în jos, tot în jos, mereu în jos, desfășurîndu-se de pe primul colac de rezervă. Și pe cînd cobora în adîncuri, alunecîndu-i ușor printre degete, bătrînul putea să simtă încă greutatea aceea neobișnuit de mare, cu toate că abia de ținea undița între policar și arătător.

„Ce mai pește ! se minună el. A înșfăcat momeala dintr-o parte și acum fuge cu ea. O să se întoarcă el pe urmă și o s-o înghită“ – își zise.

Nu rosti însă aceasta cu glas tare, căci știa că, dacă-ți spui dorința, s-ar putea să nu se mai împlinească. Știa cu ce pește uriaș avea de-a face și parcă îl și vedea fugînd prin beznă, cu tonul apucat pieziș în gură. În clipa aceea îl simți oprindu-se din mers, dar greutatea era încă acolo jos. Pe urmă greutatea spori și trebui să mai dea frînghie. Strînse odată saula între degetul mare și arătător și simți că greutatea sporește și mai mult și că se duce în jos, spre adînc.

– A apucat-o – făcu el. Acum am să-l las s-o mănînce de-a binelea.

Dădu drumul frînghiei să-i lunece printre degete, în care timp, cu mîna stîngă lăsată în jos, innoda capătul liber al celor doi colaci de rezervă de lațul celorlalți doi colaci de rezervă ai undiței de alături. Era gata. Avea o

rezervă de trei ori cîte patruzeci de brațe de saulă pe colaci, în afară de colacul de care se folosea acum.

– Mai înfulecă puțin – grăi el. Înfulecă bine. „Înfulecă atît cît vârful cîrligului să-ți intre în inimă și să teucidă – spuse în gînd bătrînul. Vino ușurel în sus și lasă-mă să împlint harponul în tine. Foarte bine! Ești gata? Hai, ajungă-ți cît ai stat la masă!” Acum! strigă el și, smucind din răsputeri cu amîndouă mîinile, trase un metru de coardă. Apoi trase iarăși și iarăși, aplecîndu-se într-o parte și în alta, trăgînd cu toată puterea brațelor și lăsîndu-se cu toată greutatea trupului.

Dar nu se întîmplă nimic. Atît doar că peștele o apucă într-o parte, încetișor, și nu putu să-l ridice nici măcar cu un deget mai sus. Coarda era tare, anume făcută pentru pește greu, și bătrînul trăgea ținînd-o peste umăr, de săreau stropi din ea. Apoi coarda începu să zbirniie în apă, dar bătrînul o ținu mai departe, prinzîndu-se de marginea bărcii și opintindu-se ori de cîte ori frînghia se smucea. Barca începu să alunece încet spre nord-vest.

Peștele o pornise de-a binelea și lunecau împreună, încetișor, pe apele liniștite. Celelalte momeli stăteau mai departe cufundate, dar nu erau de mare folos.

– De-ar fi băiatul cu mine! grăi bătrînul. Sînt remorcat de un pește și eu îi sînt babaua de remorcă. Aș putea să leg saula de barcă, dar peștele ar putea s-o rupă. Am s-o țin cît am să pot mai mult, iar cînd o trage, am să-i dau funie. Slavă domnului, că merge înainte și nu se dă la fund! Da' ce-am să fac dacă îi vine chef să se dea la fund, nu știu. Ce-am să fac dacă se cufundă și moare, nici asta nu știu. Dar ceva tot am să fac eu. Pot să fac o grămadă de lucruri.

Ținea funia pe spate și se uita la înclinarea ei în apă și la barca ce luneca neîncetat spre nord-vest.

„Asta o să-l ucidă – își zise în gînd. N-o s-o poată duce așa o veșnicie.“

După patru ceasuri însă peștele înota la fel de nestîngherit în larg, cu barca remorcată, iar bătrînul stătea mai departe cu funia trecută chingă peste spate.

- Ț-am prins la vremea prînzului - spuse el - și încă n-am apucat să văd cum arată.

Înainte de a fi prins pește, își îndesase pălăria de pai pe ochi, și acum pălăria îi strîngea fruntea ca într-un clește. Îi era și sete, și se lăsă jos, pe genunchi și, cu multă băgare de seamă, ca nu cumva să miște funia, se întinse spre prova cît putu mai mult, ca să poată apuca sticla de apă cu o singură mîină. O destupă și bău puțin. Apoi se sprijini de prova. Se așeză să se odihnească pe catargul culcat pe punte, cu pînza sub el, și încercă să nu se gîndească la nimic, ci doar să rabde.

După aceea, se uită înapoi și își dădu seama că nu se zărea nici un petic de pămînt.

„Nu-i nimic - își zise. Mă pot întoarce oricînd, călăuzindu-mă după luminile din Havana. Mai sînt două ceasuri bune pînă s-apună soarele și poate că pîn-atunci o să se arate el. Dacă nu, poate c-o să iasă o dată cu luna. Dacă nici atunci, poate c-o să iasă la răsăritul soarelui. N-am amorțit și mă simt în putere. El e cu cîrligul în bot, nu eu. Da' ce pește să fie că trage așa? Pesemne că ține struna strîns în gură. Cît de mult aș vrea să-l văd! Aș vrea să-l văd o dată ca să știu cu cine am de-a face.“

Toată noaptea aceea pește nu-și schimbă nici viteza, nici direcția, din cîte își putu da seama bătrînul, luînd aminte la stele. După asfințitul soarelui se răcorise de-a binelea și sudoarea începuse să i se zvînte pe spate, pe brațe și pe bătrînele lui picioare. Încă din timpul zilei luase sacul ce acoperea lada cu momeli și-l întinsese la soare să se usuce. Îndată după apusul soarelui și-l pusese pe după grumaz, ca să-și acopere spatele. Și-l potrivise cu băgare de seamă sub saula ce-i trecea peste umăr. Sacul ședea ca o pernă sub frînghie și bătrînul își găsise un fel de a sta, aplecat înainte, către prova, așa că se simțea aproape la largul lui. La drept vorbind, chipul acesta de a sta era doar cu puțin mai ușor de îndurat, dar bătrînul îl găsea aproape plăcut.

„Nu-l pot da gata și nici el pe mine - își zise în gînd. Cel puțin cît o s-o țină așa, n-am să pot.“

Într-un răstimp se ridică în picioare și urină peste marginea bărcii, apoi se uită la stele și cercetă direcția în care mergea. Prin apă, saula părea o dungă fosforescentă care pornea de-a dreptul de pe grumazul lui. Alunecau mai încet acum, iar luminile Havanei nu erau atât de puternice și bătrînul își zise că, de bună seamă, curentul îi mîna spre răsărit.

„Dacă luminile Havanei pălesc, asta înseamnă că mergem mai spre răsărit – se gîndi el. Căci dacă peștele o ține mereu în direcția asta, atunci trebuie să văd luminile Havanei încă multe ceasuri. Oare ce rezultate or fi fost azi la base-ball, în primele ligi ? se întrebă el. Strașnic ar fi să le pot asculta la radio !“ După aceea își zise : „Numai la asta ți-e gîndul ! Mai bine ți-ar fi mîntea la treabă. Să nu cumva să faci vreo prostie.“

Zise apoi cu glas tare :

– De-ar fi băiatul cu mine ! Să-mi dea o mîna de ajutor și să fie de față ! „Nimeni n-ar trebui să rămînă singur la bătrînețe – se gîndi bătrînul. Dar de asta nu poți scăpa. De n-aș uita să mănînc tonul înainte să se strice, ca să capăt putere ! Ai grijă să nu uiți că trebuie să-l mănînci mîine dimineată, chiar dacă nu-ți prea place. Ai grijă să nu uiți“ – își mai spuse.

În timpul nopții, doi purcei de mare dădură tîrcoale bărcii și îi auzi rostogolindu-se prin apă și gîfîind. Bătrînul știa să deslușească gîfîitul gălăgios al masculului de suspinul femelei.

„Sînt de treabă – făcu el. Se joacă, zburdă și se iubesc. Ne sînt frați ca și peștii zburători.“

Îl cuprinse apoi un sentiment de duioșie pentru peștele cel mare pe care îl prinsese în cîrlig.

„Ce minunat și ce ciudat e, și cine știe ce vîrstă o fi avînd – își zise în gînd. N-am prins niciodată un pește atât de puternic și care să se poarte atât de neobișnuit. Cred că e prea înțelept ca să sară. Dacă ar sări din apă sau dacă s-ar smuci odată cu putere, m-ar putea da peste cap. Dar poate c-o mai fi fost el prins de multe ori în cîrlig și știe că așa trebuie să dea lupta. N-are cum să afle că împotriva lui e un singur om și nici că acesta e un bătrîn.

Dar ce pește mare e și ce preț strașnic am să iau pe el la piață, dacă o avea carne bună ! A apucat nada bărbătește, trage bărbătește și în luptă nu-și pierde firea. Mă întreb dacă și-o fi făcut vreun plan sau o fi la fel de pătimăș ca mine ?“

Își aduse aminte cum odată a prins în cârlig un marlin ce mergea cu perechea lui. Marlinul îi dă totdeauna întâietate femelei la hrană, și peștele pe care îl prinsese atunci era femelă ; cuprinsă de groază, aceasta a dat o luptă care curînd i-a sleit puterile. În tot acest timp, masculul nu s-a mișcat de lângă ea, trecînd mereu pe sub firul undiței sau dîndu-i tîrcoale la suprafața apei. Se ținuse atît de aproape, încît bătrînul începuse să se teamă să nu-i taie frînghia undiței cu coada lui ascuțită ca o coasă și cam de aceeași mărime și formă.

Și cît s-a luptat bătrînul, înfigînd cangea în ea, izbind-o cu măciuca, apucînd apoi șpanga de mînerul învelit în șmirghel și izbind-o pînă ce trupul a început să-și schimbe culoarea învinețindu-se, ca spatele unei oglinzi, după care, cu ajutorul băiatului, a tras-o peste bord ; în tot acest timp, marlinul nu s-a mișcat de lângă barcă. După aceea, pe cînd bătrînul își curăța undițele și își pregătea harponul, masculul a țîșnit din apă chiar lângă ei, ca să-și vadă femela, apoi s-a cufundat în adînc, cu aripile lui albastre ca levănțica (înotătoarele pectorale larg desfăcute), arătîndu-și toate dungile late, și ele de culoarea levănțicăi.

„Era frumos – își aminti bătrînul – și a rămas pe lângă barcă. A fost cel mai trist lucru din cîte am văzut la ei. Băiatul era și el trist și i-am cerut amîndoi iertare, apoi am despicat-o degrabă.“

– De-ar fi băiatul aici ! exclamă el, cu glas tare, și se așeză mai bine, proptindu-se în scîndurile curbate ale provei, în vreme ce funia care-i tăia umărul îl făcea să simtă cîtă putere avea peștele acesta mare ce mergea hotărît spre cine știe ce țel.

„Dar, datorită șiretlicului meu, a trebuit să alegă într-un fel – își zise bătrînul în sinea lui. El vroia să stea în apa adîncă și întunecată, departe de toate cursele, capcanele și șiretlicurile. Eu am vrut să merg și să-l caut,

Înainte tuturor. Înainte tuturor din lumea asta ! Acum stăm legați unul de altul și stăm așa de la prînz. Și nu e nimeni care să dea o mîna de ajutor vreunuia din noi. Poate că n-ar fi trebuit să fiu pescar ! îl străfulgeră un gînd. Dar pentru asta am fost făcut. Trebuie să nu uit să mănînc tonul, cînd s-o crăpa de ziuă.“

Nu mult înainte de ivirea zorilor, îi fu smulsă momeala din undița pe care o avea la spate. Auzi cum se rupe mînerul și cum funia începe să se desfășoare repede peste bordul bărcii. Prin beznă, scoase cuțitul din teacă și, trecîndu-și toată povara peștelui pe umărul stîng, se lăsă pe spate și tăie coarda pe marginea bărcii. Tăie apoi și funia cealaltă, care era cea mai aproape de el și, cu tot întunericul, înnodă capetele libere ale colacilor de rezervă. Făcu totul cu dibăcie, doar cu o singură mîna, și puse piciorul pe colacii de saulă, ca să-i țină, în timp ce făcea nodurile. Acum avea rezervă șase colaci, cîte doi de fiecare nadă, împreună cu cei doi de la momeală pe care i-o luase peștele, și toți erau legați între ei.

„Cînd s-o lumina – se gîndi el – o să am de lucru în spate, cu undița lăsată la patruzeci de brațe adîncime. Am s-o tai și am să leg și colacii ei de rezervă. O să am pagubă două sute de brațe de *cordel* catalan de cel bun, cîrligele și strunele. Toate astea pot fi înlocuite. Dar peștele ăsta cine mi-l înlocuiește, dacă aș prinde un altul care mi-l-ar alunga ? Oare ce pește să fi fost acela care mi-a șterpelit momeala adineauri ? S-ar fi putut să fie vreun marlin, vreun țipar de mare sau un rechin. Nici nu l-am simțit măcar. A trebuit să mă descotorosesc atît de repede de el !“

Spuse apoi cu glas tare :

– Aș vrea să-l am pe băiat aici ! „Dar nu-l ai pe băiat – își răspunse tot el în gînd. Nu te ai decît pe tine și ai face mai bine să ai grijă de ultima undiță, cea pe care o ții înapoia ta, chiar dacă e întuneric ; sau nu, mai bine tai-o și înnoadă cei doi colaci de rezervă.“

Așa și făcu. Se lucra anevoie pe întuneric. Și deodată peștele stîrni un val care îl trînti pe bătrîn cu fața în jos, de se tăie sub ochi. Pe obraz i se prelinse o diră de sînge,

dar se închegă și se uscă înaintea să-i ajungă la bărbie. Bătrînul își făcu loc la prova și se rezemă de lemnul bărcii. Își potrivi sacul și mută binișor funia în așa fel, încît să treacă peste acea parte a umerilor care îi rămăsese neatinsă și, ținînd-o proptită doar în umăr, încercă cu băgare de seamă să vadă cît de tare trage peștele. Virî apoi mîna în apă să simtă cît de repede lunecă barca.

„Mă întreb ce i-o fi venit să se smucească așa ? își zise în gînd. Poate că i-a alunecat sîrma pe aripa cea mare a spinării. Cu siguranță că spinarea lui nu e în halul în care e a mea. Doar n-o să tragă barca o veșnicie, oricît o fi el de voinic. M-am descotorosit de tot ce mi-ar fi putut da de lucru și am acum o mare rezervă de funie ; e tot ce-și poate visa un om.“

– Măi pește ! grăi el, cu blîndețe. Rămîn cu tine chiar de-ar fi să mor. „Îmi închipui că și el rămîne cu mine“ – continuă în sinea lui, așteptînd să se crape de ziuă.

Se făcuse frig acum înainte de ivirea zorilor și bătrînul se lipi de barcă, ca să se mai încălzească.

„Am s-o duc atît cît o s-o ducă și el“ – își zise.

Și, la prima geană de lumină, funia începu să se desfășoare, cufundîndu-se spre adîncuri. Barca mergea neîncetat și cele dintîi raze ale soarelui poposiră pe umărul drept al bătrînului.

– A pus cap nord – spuse el. „Iar curentul ne-a mînat departe spre est – continuă apoi în gînd. Tare aș vrea să se întoarcă o dată cu el ! Ar însemna că a ostenit.“

Cînd soarele se înălța mai sus pe cer, bătrînul înțelese că peștele nu ostenise. Un singur semn îmbucurător era : înclinarea funiei arăta că peștele înoată acum mai la suprafață, ceea ce totuși nu însemna neapărat că avea să sară. Dar ar fi putut.

„Dă, doamne, să sară ! se rugă bătrînul. Am destulă funie ca să-l mînuiesc. Poate că dacă m-aș opinti numai nițel, l-ar dura și ar sări – se gîndi el. Acum, că s-a făcut ziuă, ar putea să sară ca să-și umple cu aer bășicile pe care le are de-a lungul șirei spinării. În felul ăsta n-o să se mai poată cufunda ca să moară.“

Încercă să se opîntească, dar din clipa cînd prînsese peștele în cîrlig, funia era atît de întinsă, încît sta gata să plesnească. Se lăsă pe spate să tragă, dar simți cum îl taie și pricepu că mai mult n-o putea pune la încercare.

„Nu trebuie să-l smucesc de loc – își zise. Orice smucitură lărgește tăietura făcută de cîrlig în buză și, dacă sare, ar putea să-l lepede. Oricum, mă simt mai bine, pentru că e soare, și de astă dată nici nu trebuie să mă uit în el.“

Pe funie se adunaseră tot soiul de ierburi galbene. Dar bătrînul știa că ele nu făceau decît să-i îngreueze peștelui mersul, și se bucură. Ierburile acestea galbene din golf licăriseră atît de tare peste noapte.

– Măi pește – spuse el – îmi ești drag și te stimez tare mult, dar înainte de sfîrșitul zilei am să teucid. „Să nădăjduim“ – adăugă apoi în gînd.

O păsărică veni spre barcă dinspre nord. Era o pasăre cîntătoare și zbura foarte aproape de fața apei. Bătrînul își dădu seama că e tare obosită.

Pasărea se îndreptă spre pupa bărcii și poposi acolo. Își luă apoi zborul, rotindu-se deasupra bătrînului, și se așeză pe funie, unde se simțea mai bine.

– Cîți ani ai ? o întrebă bătrînul. E primul tău drum ?

În vreme ce-i vorbea, pasărea se uită la el. Era prea obosită ca să mai cerceteze funia și se clătina încoace și încolo, în timp ce piciorușele-i gingașe se încleștau pe ea.

– E tare – o asigură bătrînul. E foarte tare. N-ar trebui să fii atît de ostenită după o noapte fără vînt. Ce-or fi căutînd păsările pe-aici ? „Ulii – își răspunse în gînd – ulii care ies în largul mării, ca să le întîmpine.“

Dar păsăricii nu-i spuse nimic despre toate acestea, căci nu l-ar fi putut înțelege de fel. Și-apoi, destul de curînd avea să învețe și ea ce-s ulii.

– Stai și te-odihnește, păsărică – o pofti el. Apoi urmează-ți calea și încearcă-ți norocul ca orice om, pasăre ori pește.

Prînsese chef de vorbă, căci peste noapte îi înțepenise spatele, iar acum îl durea de-a binelea.

- Păsărică, rămii la casa mea dacă îți place - căută el s-o îmbie. Îmi pare rău că nu pot să ridic pinza și să te duc la țärm, cu vîntulețul ăsta care a început să sufle, dar sînt aici cu un prieten.

Chiar atunci peștele se smuci și îl trînti pe bătrîn jos la prova și, dacă nu s-ar fi agățat cu mîinile de barcă și nu i-ar fi dat funie, l-ar fi tras peste bord.

Cînd funia se smuci, pasărea își luă zborul și nici măcar n-o văzu plecînd. Bătrînul apucă încetișor funia cu mîna dreaptă și băgă de seamă că mîna îi sîngera.

- I s-o fi întîmplat ceva - spuse bătrînul, cu glas tare, și trase de funie spre el să vadă dacă nu l-ar putea întoarce din drum. Cînd simți însă că funia e gata să plesnească, se opri și se așeză iarăși ca mai înainte, ținînd zdravăn de ea. O simți acum, măi pește! grăi el. Mi-e martor Dumnezeu că și eu o simt.

Se uită în jur după pasăre, căci tovărășia ei i-ar fi făcut plăcere. Dar pasărea nu mai era.

„N-ai prea zăbovit - își zise în gînd. Dar pînă o să dai de țärm, n-o să-ți vină prea ușor. Cum de am putut oare ca dintr-o singură smucitură bruscă să ajung să mă tai? Rău trebuie că m-am prostit! Sau poate că mă uitam la păsărică și-mi era gîndul la ea. Iacă, acum am să fiu cu ochii în patru la ce am de făcut și pe urmă trebuie să mănînc tonul, ca să nu mă lase puterile.“ De-ar fi băiatul aici și de-aș avea puțină sare! vorbi el.

Trecînd greutatea funiei pe umărul stîng și lăsîndu-se cu băgare de seamă în genunchi, își spălă mîna în ocean și o ținu cufundată așa mai bine de un minut, privind dîra pe care o lăsa sîngele și apa ce se izbea neîncetat de mîna, în timp ce barca înainta.

- A încetinit mult - spuse el.

Bătrînul ar fi vrut să-și mai țină mîna în apa sărată, dar se temea de vreo nouă smucitură neașteptată a peștelui, așa că se ridică, se sprijini bine și își întinse mîna la soare. Avea doar o rană pricinuită de funie, care îi crestase carnea, însă tocmai pe partea cu care lucra. Știa bine că mai avea nevoie de mîini pînă să mîntuie treaba și nu-i plăcea că se tăiașe înainte de a fi început.

- Trebuie să mănînc tonul cel mic - grăi el, acum că mîna i se zvîntase la soare. Îl pot ajunge cu cangea și pot să-l mănînc aici în tihnă.

Se lăsă în genunchi și, cu cangea, găsi tonul la pupa ; îl trase la el, scoțîndu-l dintre funiile încolăcite. Ținînd saula pe umărul stîng și lăsîndu-se pe brațul și pe mîna stîngă, scoase tonul din țepușă și zvîrli cangea la loc. Puse un genunchi pe pește și începu să taie din el hălci de carne de un roșu-închis, spintecîndu-l de la cap la coadă. Feliile erau ca niște pene și le tăia pornind de la șira spinării în spre burtă. După ce tăie șase felii, le întinse pe scîndurile provei, își șterse cuțitul de pantaloni, iar scheletul îl apucă de coadă și-l azvîrli peste bord.

- Nu cred că sînt în stare să mănînc unul întreg - spuse el și tăie o felie în două. Simțea încordarea puternică a funiei, iar mîna stîngă îi înțepenise. Se încleștase pe funie și bătrînul se uită la ea cu scîrbă : Ce fel de mîna o mai fi și asta ! făcu el. N-ai decît să te zgîrcești dacă vrei. Să te faci gheară. Tot n-o să-ți folosească la nimic ! „Ei, hai - își zise apoi sieși, și se uită în jos, în apa întunecată, la înclinarea funiei. Hai mănîncă și-o să capeți putere în mîna. Nu-i de vină mîna, ești doar de atîtea ceasuri cu peștele ăsta ! Dar s-ar putea să stai cu el o veșnicie. Hai mănîncă acum bonita !“

Luă o bucată, o băgă în gură și o mestecă încet. Nu era rea la gust.

„Mestec-o bine - își spuse - și suga-i tot sucul ! N-ar fi rea cu acritură, cu lămîie, de pildă, ori cu sare.“ Tu, mîna, cum te mai simți ? își întrebă el mîna amortită de parcă-ar fi înțepenit-o moartea. Pentru tine o să mănînc ceva mai mult.

Mîncă și cealaltă jumătate din bucata pe care o tăiasă în două. O mestecă cu grijă, apoi scuipă pielea.

„Ei, mîna, cum îți mai merge ? Sau e prea devreme ca să știi ?“

Luă altă felie întregă și începu s-o mestece.

„Ăsta-i pește tare și carnea îi mustește de sînge - își zise. Ce noroc am avut că l-am prins și n-am prins vreo scrumbie ! Scrumbia e prea dulce. Ăsta nu-i dulce aproape

de loc și are în el tot ce îți dă putere. E bine să fii întotdeauna practic – cugetă el. De-aș avea puțină sare ! Și-apoi nu știi dacă ce a mai rămas o să se strice din pricina soarelui sau o să se usuce, așa că e mai bine să mănânc tot, deși nu mi-e foame. Peștele e cuminte și neschimbat. Am să mănânc tot, și pe urmă sînt gata.“ Ai răbdare, mîna ! zise el. Pentru tine fac asta. „Tare aș vrea să-i dau ceva demîncare peștelui – spuse apoi ca pentru sine. Mi-e frate. Dar vezi că trebuie să-lucid și trebuie să am putere s-o fac.“

Pe îndelete și cu sîrg mîncă toate feliile de pește pe care și le tăiasse. Apoi își îndreptă spinarea și își șterse mîna pe pantalon.

– Acum, mîna – începu el – poți să dai drumul la frînghie și o să-l mînuiesc eu cu brațul drept pînă ce o să isprăvești tu cu mofturile astea.

Puse piciorul stîng pe funia grea, pe care o ținuse pînă atunci cu mîna stîngă, și se opinti în ea, lăsîndu-se pe spate.

– Dă, doamne, să-mi treacă cîrcelul ăsta ! se rugă el. Pentru că nu știu ce-are de gînd să facă peștele. „Pare să fie liniștit – se gîndi. Și își urmărește ținta lui. Dar care să-i fie ținta ? se întrebă. Și eu ce țintă am ? Eu trebuie să-mi potrivesc ținta după a lui, căci el e ditai peștele ! Dacă sare, îl pot ucide. Dar s-ar putea să stea la fund o veșnicie și să stau și eu la fund tot o veșnicie.“

Își frecă de pantoloni mîna înțepenită și încercă să-și înduplece degetele. Dar degetele nu se descleștară.

„Poate s-or descleșta ele la soare – se gîndi bătrînul – sau poate or să se descleșteze cînd se va fi mistuit tonul ăsta tare și crud. La nevoie, le desfac eu cu orice preț. Dar nu vreau să le desfac acuma, cu de-a sila. Las' să se dezdoaie singure și să-și vină în fire de bunăvoie. La drept vorbind, le-am pus la grea încercare astă-noapte, cînd a trebuit să desfac undițele și să innod tot felul de funii.“

Se uită jur împrejur și își dădu seama cît era de singur.

Putea să vadă însă curcubeu în adîncul apei întunecate și funia întinsă deasupra lor, precum și ciudata unduire

ă mării liniștite. Norii se înălțau în văzduh, vestind alizeul, iar bătrînul privi în apă, unde văzu profilîndu-se pe cer, deasupra oceanului, un stol de rațe sălbatice, care dispăreau și apoi se arătau iarăși, și înțelese că pe mare omul nu-i niciodată singur.

Se gîndi că unii oameni de pe bărcile cele mici se tem cînd nu mai zăresc uscatul și își zise că în lunile în care furtunile se iscă cînd nici nu te aștepți, ei au dreptate. Și-acum erau luni de uragan, dar cînd uraganele nu bîntuie, vremea aceasta este cea mai bună din tot anul.

Dacă te afli pe mare și e să se pornească vreun uragan, semnele se arată totdeauna pe cer cu multe zile înainte.

„Cei de pe țărm nu le văd, pentru că nu știu cum să le caute – își zise. Ar trebui ca semnele uraganului să poată fi deslușite și de pe uscat, după forma norilor. Dar acum nu vine nici un uragan.“

Se uită pe cer și văzu nori albi cumulus înălțîndu-se ca niște grămezi de înghețată îmbietoare, iar sus, sus de tot, norii cirus se zăreau ca niște pene subțiri, pe cerul adînc de septembrie.

– E ușoară *brisa* – făcu bătrînul. Vremea e mai bună pentru mine decît pentru tine, măi pește.

Mîna stîngă îi era încă încheștată, dar încet-încet începu să i se dezmoștească.

„Mi-e silă de cîrceii ăștia – își zise. Te trădează chiar propriul tău trup. E rușinos să te-apeuce durerea de burtă sau să-ți vină să verși de față cu alții, pentru că te-ai intoxicat cu pește stricat. Dar cîrceii – și în gînd le spunea *calambre* – te umilesc mai ales cînd ești singur. Dacă băiatul ar fi aici, mi-ar freca mîna și mi-ar dezmoști brațul – se gîndi el. Dar o să se desfacă și singur.“

Cu mîna dreaptă simți că ceva se schimbbase în încordarea funiei, mai înainte ca să poată vedea dacă înclinarea ei în apă suferise vreo schimbare. După aceea, pe cînd se proptea în funie și se plesnea repede și cu putere peste coapsă cu mîna stîngă, văzu funia ridicîndu-se ușor la suprafața apei.

- Iese - zise bătrînul. Hai, mînă, te rog, dezmorțește-te !

Funia se ridica ușor și fără întrerupere, apoi fața oceanului făcu o cocoașă înaintea bărcii și peștele începu să se arate. Nu se mai termina ivindu-se la suprafață și apa i se scurgea de pe spate. Strălucea în soare, capul și spinarea lui erau purpurii, iar dungile de pe coaste - late și de un albastru-deschis ca levănțica. Botul lui, aidoma unei spade, era lung cît un bătător de base-ball și ascuțit ca o lance. Peștele ieși din apă cît era de lung, apoi se cufundă iarăși lin ca un scafandru, și bătrînul îi zări coada ca lama unei coase uriașe intrînd în apă, iar funia începu să se desfășoare.

- E cu vreo două picioare mai lung decît barca - grăi el.

Frînghia se depăna repede și egal, iar peștele nu părea speriat. Bătrînul încercă să țină cu amîndouă mîinile de funie, dar atît cît să nu plesnească. Știa că, dacă nu-l va putea domoli ținînd mereu de funie, peștele ar putea s-o tragă toată și chiar ar putea s-o rupă.

„E un pește mare și trebuie să-l înduplec - cugetă el. Nu trebuie să-l las să afle cumva cîtă putere are și nici ce ar fi în stare să facă dacă și-ar pune mintea cu mine. Dacă aș fi în locul lui, aș încerca orice și aș duce-o așa pînă ce ar plesni ceva. Dar, slavă domnului, ei nu sînt atît de deștepți ca noi, cei care îi ucidem ; sîntem totuși mai de soi și hărăziți cu mai multe daruri.“

Bătrînul văzuse mulți pești mari. Văzuse mulți care cîntăreau peste cinci sute de kilograme și, în viața lui, prinsese doi de mărimea asta, dar niciodată singur. De astă dată, singur și departe în larg, era remorcat de un pește mai mare decît văzuse sau auzise vorbindu-se vreodată, iar mîna lui stîngă era încă zgîrcită ca o gheară de vultur.

„O să se desfacă ea - își spuse în gînd. Cu siguranță c-o să se desfacă, ca să-i dea ajutor mîinii drepte. Trei lucruri sînt legate aici între ele frățeste : peștele și aste două mîini ale mele. Trebuie să se dezmorească. Nu-i frumos din partea ei să stea țepănă.“

Din nou peștele începu să încetinească și să revină la viteza lui obișnuită.

„Mă întreb de ce-o fi sărit? își zise în gând. Mai că îmi vine a crede că a sărit ca să-mi arate cât e de mare. De bine, de rău, acuma știu – își spuse. Aș vrea să-i pot arăta și eu ce fel de om sînt. Dar atunci ar putea să-mi vadă mîna țeapănă. Mai bine să creadă că sînt mai bărbat decît sînt, și am să fiu la o adică. Aș vrea să fiu în locul peștelui – îi trecu prin gând – cu toate cîte trebuie să le înfrunte el, dar să am voința și mintea mea.“

Se așeză mai bine, rezemîndu-se de scînduri, și lăasă necazul să plece așa precum venise, iar peștele înota mai departe, în timp ce barca luneca domol pe apele întunecate. Marea se încreți ușor din pricina vîntului ce se stîrnise dinspre răsărit; pe la amiază, mîna stîngă a bătrînului se dezmoți.

– Semn rău pentru tine, măi pește – spuse el și își potrivi funia peste sacul ce îi acoperea umerii.

Se simțea bine, dar suferea, deși nu vroia să-și mărturisească.

– Nu sînt credincios – zise el – dar am să spun *Tatăl Nostru* de zece ori și *Bucură-te, Fecioară* de alte zece ori, ca să prind peștele, și dacă îl prind, făgăduiesc să merg în pelerinaj la Sfînta Fecioară din Cobre. Asta mi-e făgăduința.

Începu să rostească rugăciunile pe nerăsuflăte. Cîteodată, de oboseală, cuvintele nu-i mai veneau în minte, și atunci o lua de la capăt și le spunea mai repede, doar doar de-or veni de la sine.

„*Bucură-te, Fecioară* e mai ușor de spus decît *Tatăl Nostru* – se gîndi el. *Bucură-te, Fecioară*, cea plină de har, Domnul e cu tine. Binecuvîntată ești între femei și binecuvîntat este rodul pîntecului tău, Isus. Sfîntă Marie, maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi, păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin.“ Apoi bătrînul adăugă: „*Fecioară binecuvîntată, roagă-te pentru moartea acestui pește. Cu toate că e minunat!*“

Odată rugăciunile rostite și simțîndu-se cu mult mai bine, dar suferind la fel de mult, poate chiar ceva mai

mult, se sprijini de scîndurile provei și începu să miște mecanic degetele mîinii stîngi.

Soarele ardea, cu toate că briza creștea pe nesimțite.

– Mai bine aș pune iarăși nadă în undița cea mică de la pupa – zise el. Dacă peștele se hotărăște s-o mai ducă o noapte, o să trebuie să mai mănînc, și apă am doar pe fundul sticlei. Aici nu cred că aș putea prinde altceva decît vreo scrumbie. Dar dacă-o mănînc destul de proaspătă, n-are să fie rău. Tare aș vrea ca la noapte să mă trezesc în barcă cu vreun pește zburător ! Dar n-am lumina ca să-i momesc. Peștele zburător e foarte bun crud și nici n-ar mai fi nevoie să-l spintec. Trebuie să-mi drămuiesc puterile. Cristoase ! Nu mi-am închipuit că e atît de mare ! Am să-lucid totuși – adăugă el. În toată măreția și mîndrețea lui ! „Totuși e nedrept – gîndi bătrînul. Dar am să-i arăt ce poate face și cîte îndură un om. I-am spus băiatului că sînt un bătrîn cum nu mai e altul – își zise el. Acum a venit vremea să i-o dovedesc.“

Că i-o dovedise de mii de ori, nu însemna nimic. Acum i-o dovedea iarăși. De fiecare dată era un nou prilej și, ori de cîte ori o făcea, nu se gîndea la trecut.

Își zise în gînd : „Aș vrea să doarmă și să pot dormi și eu și să visez lei. De ce oare leii sînt cele mai grozave făpturi din cîte au mai rămas ? Nu te mai gîndi atîta, bătrîne – își spuse sieși. Odihnește-te puțin, sprijinit de scîndură, și nu te mai gîndi la nimic. De muncit, muncește el. Tu frămîntă-te cît mai puțin.“

Trecuse de amiază și barca luneca agale și neîntrerupt. Dar se adăugase acum o frînă : briza dinspre răsărit, și bătrînul înainta încetișor pe marea aproape liniștită, iar durerea pricinuită de funia ce-i curma spatele îl încerca ușor pe furiș.

Odată, în cursul după-amiezii, funia începu iarăși să se ridice. Dar peștele înotă mai departe, însă puțin mai la suprafață. Soarele îi cădea acum bătrînului pe brațul și pe umărul stîng, precum și pe spate. Numai așa își putu da seama că peștele se întorsese de la nord spre răsărit.

Acum, după ce îl văzuse o dată, și-l putea închipui înotînd prin apă, cu pectoralele de culoare purpurie des-

facute larg ca niște aripi și cu coada lui mare despicînd întunericul.

„Mă întreb pînă unde poate el să răzbată cu privirea de la adîncimea aia ? se gîndi bătrînul. Ochiul lui e grozav de mare. Un cal, care are ochiul mult mai mic, poate să vadă prin întuneric. Cîndva puteam și eu să văd destul de bine prin întuneric. Nu chiar prin beznă. Dar aproape la fel de bine ca o pisică.“

Soarele, precum și faptul că nu încetase o clipă să-și miște degetele, îi dezmoțise aproape de tot mîna stîngă, așa că bătrînul începu să treacă asupra ei tot mai mult din povară ; își încordă mușchii spatelui, ca să mai schimbe locul frîngheii ce-i tăia umărul.

– Măi pește, dacă nici acum n-ai ostenit – spuse el, cu glas tare – înseamnă că ești de pomină !

Se simțea tare obosit și știa că în scurt timp avea să se înnopteze, așa că încercă să se gîndească la altele. Se gîndi la *Marile Ligi*, care pentru el erau *Gran Ligas* ; știa că *Yankeii* din New York jucau cu *Tigrii* din Detroit.

„De două zile nu știu rezultatele de la *juegos*¹ – își zise în gînd. Dar trebuie să am încredere și să fiu mîndru de marele Di Maggio, care le face pe toate de minune, chiar dacă-l doare călcîiul din pricina osului-pinten. Dar ce e un os-pinten ? se întrebă el. *Un espuela de hueso*². Noi nu avem așa ceva. Să fie oare dureros ca pintenul cocoșului de luptă, înfipt în călcîi ? Nu cred că aş putea să îndur așa ceva și nici să-mi scoată un ochi sau pe amîndoi și să lupt mai departe, așa cum fac cocoșii de luptă. Omul nu se poate asemui prea mult cu păsările cele mari și nici cu fiarele. Totuși aş dori mai degrabă să fiu fiara aceea din adînc, din bezna apelor.“

– De n-ar veni rechinii – spuse el tare. Dacă vin rechinii, doamne, îndură-te și de el, și de mine !

„Crezi că marele Di Maggio ar sta cu un pește atît cît stau eu cu ăsta ? se întrebă în gînd. Cu siguranță că ar sta, ba chiar și mai mult, căci e tînăr și voinic. Taică-său

¹ Juegos – jocuri (în limba spaniolă în text). (n. t.)

² Un espuela de hueso – pinten de cocoș (în limba spaniolă în text). (n. t.)

era și el pescar. Să-l doară atît de tare osul-pinten ? Nu știu – grăi el. N-am avut niciodată os-pinten.“

Cînd soarele începu să apună, bătrînul, ca să-și facă curaj, își aduse aminte de vremea cînd, în tavernă, la Casablanca, își încercase odată puterea brațului cu negrul cel mare din Cienfuegos. Negrul era cel mai puternic bărbat din docuri. Stătuseră o zi și o noapte, cu coatele pe linia trasă cu creta pe masă, cu brațul în sus și cu mîinile încleștate. Fiecare încercase să silească mîna celuilalt ca să coboare pe masă. Se puseseră multe rămășaguri și, în lumina lămpilor cu petrol, lumea intra și ieșea din încăpere, dar el nu vedea decît brațul, mîna și fața negrului. După primele opt ceasuri, arbitrii începură să se schimbe din patru în patru ore ca să poată dormi. Sînge țîșnea de sub unghiile amîndurora, și din mîna negrului, și din a lui, și fiecare privea în ochii celuilalt, se uitau la mîini și la brațele lor, iar cei ce puseseră rămășaguri intrau și ieșeau din încăpere sau ședeau lîngă perete, pe scaune înalte, și priveau. Peretii, vopsiți într-un albastru țipător, erau de scîndură, iar lămpile proiectau umbre de-a lungul lor. Umbra negrului era uriașă și se mișca pe perete după cum briza clătina lămpile.

Toată noaptea, sorții înclinaseră cînd într-o parte, cînd în cealaltă ; negrului i se dăduse să bea rom, i se aprinseseră țigări. Odată, după ce i s-a dat rom, negrul făcu o efortare uriașă și doar trei degete au mai lipsit ca să-l biruie pe bătrîn, care pe-atunci nu era un bătrîn, ci Santiago El Campeón. Dar el și-a ridicat iarăși mîna și l-a înfruntat pe adversar. Din clipa aceea nu s-a mai îndoit că-l biruie pe negru, care era un om chipeș și bun atlet. Cînd s-au ivit zorile, iar cei ce puseseră rămășaguri au cerut să se declare egalitate, arbitrul a clătinat din cap în semn că nu, și atunci el s-a dezlănțuit și a silit mîna negrului să se lase în jos, tot mai jos, pînă ce i-a lipit-o de tăblia mesei. Lupta pornise într-o duminică dimineată și s-a isprăvit luni dimineată. Mulți dintre cei ce puseseră rămășag ceruseră ca cei doi să fie declarați egali, întrucît trebuiau să plece la lucru în docuri, să încarce saci de zahăr, sau la societatea carboniferă din Havana. Altmin-

teri, toți ar fi dorit ca lupta să fie dusă pînă la capăt. Oricum, el a dus-o pînă la capăt mai înainte ca vreunul să plece la muncă.

Multă vreme după aceea toată lumea îi spunea Campionul, iar în primăvară a urmat revanșa. Dar nu s-a pus rămășag pe o sumă mare și bătrînul a cîștigat-o cu ușurință, căci la prima întîlnire îi zdruncinase negrului din Cienfuegos încrederea în sine. După aceea au mai avut cîteva întîlniri, și asta a fost tot.

Era sigur că putea să biruie destul de ușor pe oricine ar fi vrut. Dar și-a spus că lucrul acesta îi vatămă mîinii drepte la pescuit. Încercase de cîteva ori să se antreneze cu stînga. Dar stînga îl înșelase totdeauna și nu făcea ceea ce îi cerea el, așa că nu avea încredere în ea.

„Acum se prăjește bine la soare – își zise în gînd. N-o s-o mai prindă cîrceii, dacă nu cumva s-o răcori prea mult la noapte. Mă întreb ce o să mai aducă și noaptea asta.“

Un avion trecu pe deasupra capului în cursă spre Miami și bătrînul se uită la umbra lui, care punea pe fugă bancurile de pești zburători.

– Cu atîția pești zburători ar trebui să fie și dorade – spuse el și se lăsă cu toată greutatea pe funie, să vadă dacă nu cumva ar mai putea să tragă ceva din ea. Dar nu izbuti și funia rămase atît de întinsă, încît tremura improșcînd stropi de apă, așa cum se întîmplă înainte să plesnească. Barca înainta lin și bătrînul se uită după avion pînă ce nu-l mai putu zări.

„Trebuie să fie tare ciudat într-un avion – se gîndi el. Mă întreb cum va fi arătînd marea de la înălțimea aceea. Dacă nu zboară prea sus, poți vedea peștii destul de bine. Mi-ar plăcea să zbor, dar foarte încet, la două sute de brațe înălțime și să văd peștii de sus. Pe corăbiile de vînat țestoase ședeam tocmai în cruceta catargului și, chiar de la înălțimea aceea, vedeam destul de bine. De acolo, doradele arătau mai verzi și puteai chiar să le deslușești dungile și petele purpurii, ba le puteai vedea pe toate cum înoată în cîrd. Oare de ce toți peștii ăștia atît de iuți din adîncul oceanului au spinări purpurii și, de obicei, și dungii sau pete purpurii? De bună seama că

dorada pare mai verde, pentru că în realitate e aurie. Dar cînd umblă după hrană, flămîndă de nu mai poate, îi apar dungii purpurii pe lături, ca ale marlinului. Să-i apară oare din pricina miniei, sau a iuțelii mai mari ?“

Chiar înainte să se întunece, pe cînd treceau pe lîngă o insulă mare de sargase, care se ridica și se legăna pe marea liniștită de parcă oceanul ar fi făcut dragoste cu cineva sub o pătură galbenă, o doradă apucă undița cea mică. O văzu întîia oară cînd sări din apă, aur curat în acea ultimă scăpărare a soarelui, și prinse să se zvîrcolească și să bată sălbatic văzduhul cu aripile. Sărea, sărea mereu cu salturi acrobaticе, de groază, iar bătrînul își făcu drum la pupa și, aplecîndu-se și ținînd funia cea mare cu mîna dreaptă, trase dorada spre el cu stînga, punînd de fiecare dată piciorul stîng, desculț, pe funia redobîndită. Cînd peștele ajunsese la pupa, zvîrcolindu-se și rostogolindu-se înapoi și încolo deznădăjduit, bătrînul se aplecă peste bord și trase în barcă peștele poleit în aur și cu pete purpurii pe el. Fălcile i se deschideau spasmodic și apucă cîrligul cu mușcăături repezi, iar trupu-i lung și turtit, coada și capul continuară să izbească fundul bărcii, pînă ce bătrînul îi dădu una cu măciuca în căpățîna lui ce strălucea ca aurul ; peștele fu apucat de un tremur, apoi încremeni.

Bătrînul îi scoase cîrligul din bot, puse o altă scrumbie ca nadă și aruncă din nou undița. După aceea își făcu drum cu grijă înapoi la prova, își spală mîna stîngă și se șterse pe pantaloni. Trecu apoi frînghia cea grea de pe umărul drept pe cel stîng, își spală mîna dreaptă în apa mării, se uită cum soarele coboară în ocean și băgă de seamă cît de înclinată era frînghia.

– Nu s-a schimbat de loc – grăi el. Privind însă cum apa se lovea de mîna lui, își dădu seama că viteza scăzuse simțitor. Am să leg amîndouă vislele la prova, de-a curmezișul – spuse el – și peste noapte are să-l mai domolească. E în stare s-o țină așa toată noaptea, și eu după el.

„Cred că ar fi mai bine să curăț dorada ceva mai tîrziu, ca să-i rămînă sîngele în carne – își zise în gînd. Treaba asta o pot face mai tîrziu și tot atunci să leg și

vîslele ca frînă. Acum, la apusul soarelui, e mai bine s-o las în pace și să n-o tulbur prea mult. Peștilor le vine tare greu la asfințitul soarelui.“

Își ținu mîna întinsă ca să se zvînte, apoi apucă de funie și se așeză în așa fel, încît să-i vină mai ușor ; se lăsă înainte pe scîndură, astfel încît barca să ia din po-vară o parte egală, dacă nu chiar mai mare decît aceea pe care o ducea el.

„Mă deprind cu ce am de făcut – își spuse în gînd. Măcar cu o parte din ce am de făcut. Și-apoi nu trebuie să uit că n-a mai mîncat de cînd a prins momeala și că e uriaș și are nevoie de multă hrană. Eu am mîncat o bonită întregă. Miine am să mănînc dorada.“ El îi spunea *dorado*. „Poate că ar trebui să mănînc ceva cînd am s-o curăț. O să fie mai greu de mîncat decît bonita, dar, la urma urmei, nimic nu-i ușor.“

– Cum te mai simți, măi pește ? întrebă el, cu glas tare. Eu mă simt de minune și mîna stîngă e mai bine acum și am hrană pentru o noapte și o zi. Tu trage barca mai departe, măi pește !

La drept vorbind, nu se simțea bine de loc, căci durerea pe care i-o pricinuia funia aproape că nici n-o mai simțea ca pe o durere, ci se prefăcuse într-o amorțeală care îi dădea de gîndit.

„Dar am trecut eu prin altele și mai rele – cugetă bătrînul. Am doar un fleac de tăietură la mîna, iar cîrcelul de la cealaltă m-a lăsat. Cu picioarele e în ordine, și acum stau mai bine ca el și çu merindele.“

Se întunecase dintr-o dată, așa cum se întunecă în septembrie după ce apune soarele. Bătrînul se sprijini de scîndurile roase ale provei și se odihni cît putu mai mult. Se iviseră cele dintîi stele. Nu cunoștea numele stelei Rigel, dar o zări și știu că în scurtă vreme aveau să apară toate și că va fi împreună cu acești prieteni îndepărtați.

– Și peștele mi-e prieten – spuse el tare. N-am văzut și n-am auzit în viața mea de un astfel de pește. Dar trebuie să-lucid. Bine că nu-i nevoie să încercăm să ucidem și stelele. „Închipuiește-ți că zi de zi omul ar trebui să încerce să ucidă luna – îi trecu un gînd prin cap. Luna e

fugară. Dar închipuiește-ți că omul ar trebui să ucidă zi de zi soarele. Ne-am născut într-o zodie norocoasă" – își zise.

Apoi îl cuprinse tristețea pentru peștele cel mare, că nu avea ce să mănince, dar, oricît de mîhnit era, hotărîrea de a-l ucide nu-l slăbi de fel.

„Pe cîți n-o să hrănească el ! se gîndi bătrînul. Dar merită ei oare să-l mănince ? Nu, nici vorbă că nu. După cum se poartă și după firea lui mîndră, nimeni nu merită să mănince din el... Astea-s lucruri pe care eu nu le pricep – își zise apoi. Dar e bine că nu trebuie să încercăm să ucidem soarele, luna ori stelele. Destul că trăim pe mare și că ne ucidem adevărații frați.

Acum – se gîndi el – trebuie să văd de frînă. Treaba asta își are primejdiile și foloasele ei. S-ar putea să pierd atîta funie, încît să-l pierd și pe el dacă se opintește bine, dacă frîna vîslelor își îndeplinește menirea și dacă barca își pierde toată ușurința. La drept vorbind, pentru că e ușoară, ne lungim amîndoi chinul, dar în asta mi-e scăparea, căci peștele poate să ia viteză, ceea ce pînă acum n-a făcut. Orice s-ar întîmpla, trebuie să curăț dorada, ca să nu se strice, și să mănînc puțin din ea, să mai prind putere. Acum am să mă mai odihnesc un ceas, dar, înainte să mă duc la pupa ca să fac ce am de făcut și să mă hotărăsc într-un fel, trebuie să văd dacă peștele e tot atît de puternic și la fel de dîrz. În timpul ăsta pot să iau seama cum merge și dacă nu cumva arată vreo schimbare. Și-retlicul cu vîslele-i bun, dar e timpul să mă gîndesc la ceva sigur. Peștele are încă destulă putere și am văzut că avea cîrligul înfipt în colțul gurii și că ținea gura strîns închisă. Durerea pricinuită de cîrlig e un fleac. Totul e chinul foamei și lupta împotriva a ceva de care nu-și poate da seama. Odihnește-te acuma, moșule, și lasă-l pe el să trudească, pîn' ce ți-o veni ție rîndul.“

Se odihni o bucată de vreme, preț de vreo două ceasuri, după socotelile lui. Luna nu răsărea decît tîrziu, așa că nu avea cum să se orienteze. La drept vorbind, nici nu se odihnise ; se odihnise doar în comparație cu peștele. Ținea încă pe umeri toată greutatea cu care trăgea

el, dar își puse mâna stîngă pe marginea provei și trecu tot mai mult din povara peștelui asupra bărcii.

„Ce ușor mi-ar veni dacă aș putea să leg funia de barcă – se gîndi bătrînul. Dar numai cît s-ar smuci și ar putea-o rupe. Trebuie să-l frînez cu trupul meu și să fiu gata în orice clipă să-i dau funie cu amîndouă mîinile.“

– Dar n-ai dormit de loc, moșule – spuse el, tare. A trecut o jumătate de zi și o noapte, și-acum încă o zi și n-ai dormit. Dacă peștele rămîne potolit și neschimbat, trebuie să faci într-un fel și să dormi puțin. Dacă nu dormi, ți se poate tulbura mintea...

„Mi-e capul destul de limpede – își zise în gînd. Ba chiar prea limpede. Limpede ca stelele astea care îmi sînt surori. Dar trebuie să dorm, și ele dorm, și luna, și soarele, chiar și oceanul doarme cîteodată, în zilele cînd nu e vînt și e neted și liniștit. Dar nu uita să dormi – își spuse în sinea lui. Fă în așa fel ca să poți dormi și găsește un mijloc simplu și sigur ca să ții undițele. Acum du-te înapoi și curăță dorada. Dacă vrei să dormi, primejdia unei frîne făcute din visle e prea mare. Aș putea s-o duc așa și fără să dorm – își zise. Dar primejdia ar fi prea mare.“

Începu să-și facă drum înapoi spre pupa, mergînd în patru labe și luînd seama ca să nu miște cumva frînghia în care era prins peștele.

„Poate că și el e pe jumătate adormit – îi trecu prin gînd bătrînului. Dar nu vreau să se odihnească. Să tragă pînă moare.“

Ajuns la pupa, se întoarse în așa fel, încît să țină cu mâna stîngă funia ce îi tăia umărul, în vreme ce cu dreapta își trase cuțitul din teacă. Stelele străluceau și bătrînul desluși limpede dorada, apoi înfipse cuțitul în capul ei și-o trase afară de sub pupa. Cu un picior pe ea, o spintecă de la anus pînă sub falca de jos. Puse apoi cuțitul deoparte și goli peștele de măruntaie, curățîndu-l și smulgîndu-i branhiile. Îi simți în mîini burta grea și lunecoasă și o spintecă. Înăuntru erau doi pești zburători, proaspeți și tari, și îi puse unul lîngă altul, apoi azvirli mațele și branhiile peste bord. Acestea se cufundară în apă, lăsînd

în urma lor o dîră fosforescentă. Dorada era rece, iar acum, la lumina stelelor, părea de un alb-cenușiu ca de lepră. Bătrînul o jupui pe o parte, ținîndu-i capul cu piciorul drept, o întoarse apoi pe partea cealaltă și o jupui și pe aceasta, după care o spintecă de la cap la coadă.

Lăsă scheletul să alunece peste bord și se uită după el să vadă dacă face vîrtejuri în apă, dar nu zări decît lunecarea lui înceată și luminoasă. Se întoarse și puse cei doi pești zburători între cele două hălci de carne de doradă, apoi își vîrî cuțitul în teacă și, binișor, își făcu drum înapoi la prova. Sub povara frînghieii, spatele i se încovoia, iar în mîna dreaptă ținea peștii.

Ajuns la prova, lăsă jos pe scîndură cele două hălci de doradă, împreună cu peștii zburători. Își împinse apoi frînghia pe umăr, așa fel încît să-i mai schimbe locul, și o apucă iarăși cu mîna stîngă, proptindu-se în bordul bărcii. Se plecă peste bord și spălă peștele zburător în apă, luînd seama cît de repede îi luneca apa peste mînă. Jupuiind peștele, mîna îi rămase fosforescentă și bătrînul se uită cu luare-aminte cum apa se izbea de ea. Cursul era acum mai slab și, în timp ce își freca mîna de scîndurile bărcii, părțile de fosfor se desprindeau și se înșirau ușor în urma pupei.

– A obosit, ori se odihnește – grăi bătrînul. Hai să isprăvesc acum și dorada, să mă odihnesc puțin și să trag un pui de somn.

Cu stelele deasupra creștetului, în noaptea aceea din ce în ce mai rece, bătrînul mîncă jumătate dintr-o halcă de doradă și un pește zburător, curățat de mațe și cu capul tăiat.

– Ce bună e dorada gătită – făcu el. Și ce grețoasă e crudă ! Niciodată n-am să mai pun piciorul în barcă, fără să iau cu mine sare sau lămîie ! „Dacă mi-ar fi trecut prin cap, aș fi turnat apă pe punte în timpul zilei și, uscîndu-se la soare, ar fi lăsat sare – își spuse el în gînd. Dar dorada am prins-o abia pe înserat. Cu toate astea, a fost o lipsă de prevedere. Am mestecat-o însă bine și nu mi-e greață.“

În zare, spre răsărit, cerul începuse să se înnoueze și, una după alta, stelele pe care le cunoștea dispăreau. I se părea că lunecă printr-o vale adîncă, între nori ; vîntul încetase.

– În trei-patru zile se strică vremea – spuse el. Dar nici la noapte și nici mîine. Acum, moșule, cuibărește-te ca să poți trage un pui de somn, cît timp peștele e cuminte și stă liniștit.

Ținea funia strîns cu mîna dreaptă. Se lăsă apoi cu coapsa pe mîna dreaptă, aplecîndu-se cu toată greutatea pe scîndurile provei. Își trecu frînghia ceva mai jos pe umăr, apucînd-o bine cu stînga.

„Cît timp stă încleștată pe ea, mîna dreaptă poate să țină funia – se gîndi el. Și dacă în timpul somnului o să slăbească, atunci o să mă trezească stînga, cînd funia o să înceapă să se desfășoare. Îi vine greu mîinii drepte. Dar ea e deprinsă cu truda. Chiar dacă nu apuc să dorm decît douăzeci de minute sau o jumătate de ceas, tot e bine.“

Se aplecă înainte, proptindu-se în funie cu tot trupul și lăsîndu-se cu toată greutatea pe mîna dreaptă, și adormi.

Nu visă lei, în schimb visă un cîrd lung de porci de mare ce se întindea pe vreo opt-zece mile, și era la vremea împreunării lor, căci săreau în aer și cădeau înapoi în aceeași groapă pe care o făceau țîșnind din valuri.

Visă după aceea că era în sat, în patul lui, și vîntul sufla de la nord, iar lui i se făcuse tare frig și mîna dreaptă îi amortise, căci capul, în loc să se odihnească pe pernă, se odihnea pe mînă. Apoi i se arătă în vis plaja aceea lungă și galbenă și, cum era pe înserat, zări coborînd primul leu ; veni ră apoi și ceilalți, iar el stătea cu bărbia sprijinită de scîndurile provei, în locul unde ancorase barca, cînd briza serii începuse să bată dinspre uscat ; aștepta să vadă dacă vor mai veni și alți lei și se simțea fericit.

Luna răsărise de mult ; bătrînul dormea dus și peștele trăgea mercur, neschimbat, iar barca o apucă printr-un tunel de nori.

Îl trezi izbitura pumnului său drept ce îl lovi chiar în față și simți funia care îi aluneca prin palmă, arzându-l. Stînga n-o mai simțea, dar făcu tot ce putu cu dreapta și funia se desfășură repede. În sfîrșit, cu stînga dibui funia și se lăsă pe spate, proptindu-se în ea de îl ardea acum și spinarea, și mîna stîngă, care ducea tot greul, și se tăie foarte rău. Se uită înapoi la colacii de saulă ce se depăneau fără încetare. Chiar atunci țîșni și peștele, făcînd o spărtură mare în fața oceanului, și se prăvăli înapoi cu toată greutatea. Sări o dată, și încă o dată, apoi barca începu să gonească, cu toate că funia se desfășura mereu, iar bătrînul începu să tragă și să tragă de ea, mai-mai s-o rupă, și trăgea, trăgea neconținut. Fusese trîntit la prova, cu fața în hălcile de doradă, de nu se mai putuse mișca.

„Asta am așteptat – își zise. Acum să te vedem. Să-l facem să plătească funia – își spuse în gînd. Să-l facem s-o plătească.“

Nu putea să vadă salturile pe care le făcea peștele, auzea doar cum se căsca oceanul și plescăitul greu al apei cînd peștele se prăvălea înapoi. Iuțea cu care se depăna funia îi cresta rău mîna, dar știa el că așa avea să se întîmple și încercă s-o potrivească pe părțile bătătorite, să nu lase funia să-i lunece prin palmă sau să-i cresteze degetele.

„Dacă băiatul ar fi aici, ar uda colacii de saulă – se gîndi el. Da. Dacă băiatul ar fi aici ! De-ar fi aici băiatul !“

Funia se desfășura mereu, din ce în ce mai încet, și pentru fiecare centimetru bătrînul silea peștele să trudească. Izbuti să-și ridice capul peste bord, scoțîndu-l dintre hălcile de pește, pe care le strivise cu obrazii. Se ridică după aceea în genunchi și, încet-încet, în picioare. Îi mai dădu funie, dar din ce în ce mai puțină. Se întoarse spre locul de unde putea să simtă cu piciorul colacii de saulă, pe care nu putea să-i vadă. Funie avea destulă, și peștele căra acum și funia cea nouă, care se tîra prin apă.

„Da – făcu bătrînul în sinea lui. A sărit de peste douăsprezece ori, și-a umplut cu aer bășicile pe care le are de-a lungul spinării și nu se mai poate lăsa în adînc, ca să moară

acolo de unde să nu-l mai pot scoate. O să începă curînd să dea ocol și atunci trebuie să-l manevrez. Mă întreb ce l-o fi apucat așa deodată? Să fie oare atît de înfometat că l-a ajuns desperarea, sau poate că, în puterea nopții, s-a speriat de ceva? L-o fi cuprins frica așa deodată? Dar era un pește atît de liniștit, de puternic și părea atît de neînfricat și de sigur de el. Ciudat lucru! Mai bine ai fi tu neînfricat și sigur de tine, moșule – își spuse. Ești din nou stăpînul lui, dar saula nu i-o mai poți lua înapoi. Curînd o să începă să dea ocol.“

Bătrînul îl ținea acum cu mîna stîngă și cu amîndoi umerii și se aplecă să scoată apă cu dreapta făcută căuș, ca să-și curețe fața de resturile de carne de doradă pe care le strivise. Îi era teamă să nu i se facă greață, să verse, și în felul acesta să piardă din puteri. După ce își curăță fața, își spală mîna dreaptă, aplecîndu-se peste bord, apoi rămase cu mîna în apa sărată, așteptînd prima geană de lumină ce se ivește înaintea zorilor.

„Merge drept spre răsărit – își zise în gînd. Înseamnă că a ostenit și se lasă dus de curent. Peste puțîn o să începă să facă ocoluri. Atunci începe și adevărata noastră muncă.“

Cînd socoti că își ținuse îndeajuns mîna dreaptă în apă, o scoase și se uită la ea.

– Nu-i rău – grăi el. Și-apoi, pentru un bărbat, durerea nu-i cine știe ce.

Apucă funia cu grijă în așa fel, încît să nu-i cadă pe vreuna din creștăturile proaspete, și își potrive greutatea ca să-și poată vîri mîna stîngă în mare, de cealaltă parte a bărcii.

– Pentru o neputincioasă ca tine, nu te-ai purtat prea rău – îi spuse el mîinii stîngi. Dar într-un timp, nu mai știi ce-i cu tine...

„De ce oare nu m-am născut cu două mîini zdravene? se întrebă în gînd. O fi vina mea că n-am deprins-o așa cum s-ar fi convenit. Dar mi-e martor Dumnezeu că a avut destule prilejuri să învețe. Nu s-a purtat chiar atît de rău în noaptea asta și n-au apucat-o cîrceii decît o singură

dată. Dacă o mai apucă o dată, atunci n-are decît s-o rezeze saula.“

La gîndul acesta, bătrînul își dădu seama că nu mai avea capul limpede și își zise că ar trebui să mai mestece puțină carne de doradă.

– Dar nu pot – făcu el. Mai bine cu capul tulbure decît cu puterile sleite de greață. Și de cînd am dat cu nasul în ea, știu bine că n-aș mai putea să mănînc. Pînă nu se strică, o țin s-o am la nevoie. Acum e prea tîrziu să cauți să te înzdrăvenești, îmbucînd ceva. Prost mai ești ! își zise. Mănîncă celălalt pește zburător.

Era lingă el, gata curățat, așa că îl luă cu stînga și îl mîncă cu cap, cu coadă cu tot, mestecînd cu grijă oasele.

„E mai hrănitor decît aproape toți ceilalți – cugetă el. Cel puțin pentru puterea de care am eu nevoie. Am făcut tot ce mi-a stat în putință – se gîndi. Să începă acum să dea ocol și să ne luptăm !“

Cînd peștele începu să se rotească, soarele răsărea pentru a treia oară de la plecarea bătrînului în larg.

După înclinarea funiei, el nu-și putu da seama dacă peștele se rotea. Era încă prea devreme ca să știe. Simți doar o ușoară slăbire a încordării funiei și începu să tragă de ea binișor cu mîna dreaptă. Funia se încordă ca de obicei, iar cînd păru că este gata să plesnească, o slăbi. Se lăsă cu umerii și cu capul sub funie și începu să tragă de ea ușor și egal. Se sluji de amîndouă mîinile, într-o mișcare legănată și, cît îi stătu în putință, încercă să tragă de funie și cu trupul, și cu picioarele. Bătrînele lui picioare și umerii se înclinau ritmic.

„Dă roată pe departe – își spuse el. Dar dă roată.“

După aceea nu mai putu să tragă de funie și o ținu pînă ce văzu în bătaia soarelui cum săreau stropi din ea. Funia începu să se desfășoare și bătrînul, înciudat, se lăsă în genunchi, dîndu-i drumul să se ducă înapoi în apa întunecată.

– Dă ocol pe departe – zise el tare. „Trebuie s-o țin din răputeri – se gîndi apoi. Cu cît trag, cu atît o să facă un ocol mai mic. Poate că peste un ceas am să-l văd. Acum trebuie să-l înduplec și după aceea să-lucid.“

Peștele continua să dea roată, iar după două ceasuri bătrînul era learcă de sudoare și sleit de puteri pînă în măduva oaselor. Ocolurile pe care le făcea peștele erau mult mai scurte acum, iar după înclinarea funiei pescarul își putu da seama că, înotînd, peștele se ridica tot mai mult la suprafață.

Vreme de un ceas, bătrînul nu văzu decît pete negre, iar sudoarea i se prelinse sărată în ochi, în tăietura de deasupra ochilor și pe frunte. Dar nu se temea de petele acestea negre. După cît de încordat trăgea de funie, era și firesc să-i apară. Totuși, în două rînduri puterile îl părăsiră și se simți amețit, lucru care îl îngrijoră.

– Doar n-o să mă pierd cu firea și să mor din pricina unui pește ca ăsta – grăi el. Acum, că-l țin atît de strașnic, ajută-mi, doamne, s-o scot la capăt cu bine ! Am să spun *Tatăl Nostru* de o sută de ori și *Bucură-te, Fecioară* de o sută de ori. Dar acum nu le pot spune ! „So-coate că le-ai spus – își zise în gînd. Le-oi spune eu mai tîrziu.“

Chiar atunci simți o lovitură neașteptată și funia pe care o ținea cu amîndouă mîinile, smucindu-se. A fost o lovitură puternică, grea și pe care a simțit-o din plin.

„Lovește cu spada în strună – își zise în gînd. Era de așteptat să vină și asta. Trebuia s-o facă. S-ar putea să sară, cu toate că eu aș vrea mai degrabă să dea ocol ca și pînă acum. A trebuit să sară ca să ia aer. Dar fiecare săritură îi poate lărgi rana făcută de cîrlig și l-ar putea lepăda.“

– Nu sări, măi pește ! rosti bătrînul. Nu sări !

Peștele mai smuci struna de cîteva ori și, de fiecare dată cînd scutura din cap, bătrînul îi dădea cîte puțînă funie.

„Chinul lui trebuie să sfîrșească aci – cugetă el. Cît despre al meu, nici nu mă îngrijesc. Eu mă pot stăpîni, dar pe el suferința îl poate scoate din minți.“

Într-un răstimp, peștele încetă să mai smucească funia și porni iarăși să dea roată. Bătrînul începu acum să cîștigate mereu funie. Simți însă din nou că îl părăsesc pu-

terile. Luă din mare puțină apă cu mîna stîngă și își udă capul. Mai luă o dată și se frecă la ceafă.

– N-am cîrcei – grăi el. O să iasă în curînd și mă țin bine. Trebuie să te ții bine. Cît despre asta, nici vorbă.

Își propti genunchii în prova și o clipă își trecu iarăși funia peste umăr.

„Acum, cînd el dă roată, eu o să mă odihnesc. Pe urmă – își zise cu hotărîre – ridică-te și, cum vine, ia-l în primire.“

Tare s-ar mai fi odihnit la prova și ar fi lăsat peștele să facă singur un ocol, fără să-i mai tragă funia. Cînd însă funia arată că peștele se întoarce și se îndreaptă spre barcă, bătrînul se ridică în picioare și începu să se învîrtească și să se legene, înfășurînd toată funia pe care i-o lua peștelui.

„Niciodată n-am fost atît de ostenit – se gîndi el – și acum începe să sufle și alizeul. Dar e bine, pentru că o să-l duc cu ajutorul lui. Am mare nevoie de așa ceva.“

– O să mă odihnesc data viitoare, cînd o să iasă afară – spuse el. Mi-e mult mai bine acum. Încă două-trei oculuri și-l prind.

Pălăria de pai îi căzuse mult pe ceafă și bătrînul se aplecă spre prova tras de funie, cînd, deodată, simți că peștele se întoarce.

„Ai de lucru acum, măi pește – spuse el în gînd. Pun eu mîna pe tine data viitoare !“

Marea începuse să fie agitată, dar briza vestea vreme bună și bătrînul avea nevoie de ea, ca să se întoarcă acasă.

– Am s-o cîrmesc spre sud-vest – grăi el. Pe mare, omul nu se poate rătăci niciodată ; și apoi insula este lungă.

Cînd peștele dădu roată pentru a treia oară, bătrînul îl văzu ieșind. Îl zări la început ca pe o umbră întunecată, iar ca să treacă pe sub barcă îi trebui atîta timp, încît bătrînului nu-i venea să-și creadă ochilor că era atît de lung.

– Nu – făcu bătrînul. Nu poate fi atît de mare !

Totuși așa era, și își încheie ocolul venind la suprafață la numai vreo treizeci de metri, iar bătrînul îi văzu coada

ieșită din apă. Părea mai mare decît tăișul unei coase și de un albastru foarte deschis, ca levănțica, în siniliul întunecat al apei. Gonea trăgînd de saulă, și cum înota aproape la suprafață, bătrînul putu să-i vadă uriașul trup brăzdat de dungi purpurii. Înotătoarea dorsală și-o ținea în jos, iar pectoralele uriașe – larg desfăcute.

Cînd făcu acest ocol, bătrînul putu să-i vadă ochiul și doi pești-ventuză care înotau prin preajmă-i. Uneori se prindeau de el. Alteori săgetau apa, depărtîndu-se. Cîteodată înotau domol în umbra lui. Fiecare avea aproape un metru lungime și, cînd înotau repede, își unduiau trupul ca niște anghile.

Bătrînul începu să asude, dar nu numai din pricina soarelui. De fiecare dată cînd peștele se rotea încet și liniștit, mai trăgea ceva din funie și era sigur că, încă două ocoluri, și i se va ivi prilejul să înfigă harponul în el.

„Trebuie să-l aduc aproape, aproape, aproape – își spuse în gînd. Și nu trebuie să-l țintesc în cap. Trebuie să-l nimeresc în inimă.“

– Fii tare și țineți cumpătul, moșule ! vorbi el.

La următorul ocol, peștele ieși cu spinarea din apă, însă puțin cam departe de barcă. Mai dădu o dată roată, dar era încă prea departe, deși ieșise și mai mult din apă, iar bătrînul își zise că, dacă ar mai cîștiga puțină saulă, cu siguranță că l-ar putea aduce lîngă el.

Își pregătise din timp harponul, iar colacul de funie subțire al acestuia se afla într-un coș rotund, în timp ce capătul îi era legat de cîrligul de la prova.

Peștele se apropie dînd roată, liniștit și frumos, mișcîndu-și doar coada lui mare. Ca să-l aducă mai aproape, bătrînul trase de funie cît putu. O clipă, peștele se lăsa puțin într-o rînă, dar se îndreptă iarăși și începu să dea ocol.

– L-am mișcat ! exclamă bătrînul. Asta e ! L-am mișcat !

Iarăși se simți istovit, dar ținu de peștele acesta mare din răspuțeri.

„L-am mișcat – își zise în gînd. Poate că de astă dată îl răstorn pe spate. Trageți, mîini ! își porunci sieși. Prop-

țiți-vă, picioare ! Căpățînă, țin-te bine ! Țin-te bine ! Nici-odată nu m-ai lăsat ! Acum am să-l întorc din drumul lui !“

Cînd însă își puse în joc toată forța, trăgînd din răsuputeri, și păru că merge bine, peștele se apropie o bucată, dar se întoarse iar și se îndepărtă înotînd.

– Măi pește – glăsuî bătrînul – tu tot ai să mori. Vrei să mă ucizi și pe mine ? !

„Așa n-am făcut nimic“ – se gîndi bătrînul.

Î se uscăse gura, de nu mai putea scoate o vorbă, și nici nu mai izbutea să se întindă după apă.

„De astă dată trebuie să-l aduc aproape – își zise. Nu mai am putere s-aștept să mai facă și alte ocoluri. Ba ai ! Ai putere cît îi lumea.“

La ocolul următor, bătrînul fu cît pe ce să-l răpună. Dar peștele se întoarse iarăși și se îndepărtă înotînd agale.

„Mă omori, măi pește – zise în gînd bătrînul. Dar e dreptul tău. De cînd sînt, n-am văzut ceva mai mare, mai frumos, mai potolit sau mai de soi decît tine, măi frate ! Hai și omoară-mă ! Care pe care, nu-mi pasă ! A început să ți se încețoșeze mîntea – cugetă el. Trebuie să-ți păstrezi capul limpede. Păstrează-ți capul limpede și rabdă ca un om ! Sau ca un pește“ – îi trecu prin gînd.

– Hai căpățînă, limpezește-te ! zise el, cu glas abia șoptit. Limpezește-te !

Încă două ocoluri și tot nimic.

„Nu știu – rosti în gînd bătrînul și, de fiecare dată, parcă simțea că se pierde – nu știu, dar am să mai încerc o dată.“

Mai încercă o dată și, cînd întoarse peștele din drum, simți că-l părăsesc puterile. Peștele însă se îndepărtă și o porni iarăși agale înot, fluturîndu-și prin aer coada lui mare.

„Am să mai încerc o dată“ – făcu legănat bătrînul, deși mîinile îi cădeau moi și nu mai vedea decît în străfulgerări.

Mai încercă o dată, dar tot nimic.

– Așa – rosti bătrînul și, înainte s-o pornească, simți că forțele îl părăsesc – am să mai încerc o dată.

Își dădu toată silința și își adună puterile ce-i mai rămăseseră, precum și mândria-i de mult uitată. Cu ele înfruntă agonia peștelui, care veni aproape de tot, înotînd ușor, mai-mai să atingă cu spada pereții bărcii. O luă pe lîngă bordul bărcii cît era el de lung și de lat, de argintiu și de dungat cu purpură și, ori de cîte ori trecea, părea că nu se mai sfîrșește. Bătrînul dădu drumul funiei din mîină, puse piciorul pe ea, ridică harponul cît putu mai sus și-l repezi cu toată puterea pe care o mai găsi într-însul. Îl împlîntă în coasta peștelui chiar sub marea înotătoare pectorală, care se ridică în aer pînă la înălțimea pieptului. Simți cum fierul pătrunde în trupul vietății și se aplecă înainte, înfigîndu-i-l mai adînc, apoi se lăsă cu toată greutatea pe el.

Peștele se apropie încă viu, dar purtînd cu sine moartea, și sări din apă, arătîndu-se în toată lungimea și lățimea lui uriașă, în toată puterea și frumusețea lui. Părea că plutește în văzduh, deasupra bătrînului din barcă. Apoi se prăbuși în apă cu un plescăit ce-l împrășcă și pe bătrîn, și toată barca.

Bătrînul simți că-i vine să leșine și să verse, iar ochii i se împăienjeniră. Descurcă totuși funia harponului și o trecu încet prin mîinile lui rănite, iar cînd privirea i se limpezi, își dădu seama că peștele zăcea pe spate, cu burta-i argintie în sus. Coada harponului ieșea oblic din trupul peștelui și marea se colorase în roșu : era sîngele inimii lui. La început părea întunecat ca un banc în apa albastră ce avea peste o milă adîncime. După aceea se destrămă ca un nor. Peștele argintiu plutea liniștit în voia valurilor.

Bătrînul rămase cu ochii ațintiți la vedenia care îi străfulgerase privirea. Apoi înfășură funia harponului de două ori în jurul tachelului de la prova și își lăsă capul în mîini.

– Ține-ți firea – zise el, proptindu-se în scîndurile provei. Sînt un moșneag ostenit. Dar am răpus peștele ăsta, care mi-e frate, și acum trebuie să fac muncă de rob.

„Trebuie să pregătesc lațul și frînghia ca să-l leg de barcă – își zise în gînd. Chiar de-am fi fost doi și am fi scufundat-o ca să-l încărcăm, iar apoi am fi deșertat

apa din ea, barca asta tot nu l-ar fi putut ține. Să pregătesc acum toate cele trebuincioase și să-l aduc, să-l leg bine, să ridic catargul și să mă îndrept spre casă.“

Începu să tragă de pește ca să-l aducă în așa fel lângă barcă, încît să-i poată trece o funie prin urechi și apoi să i-o scoată pe gură și să-i lege capul strîns lângă prova.

„Aș vrea să-l văd – își zise – să pun mîna pe el și să-l simt. El mi-e norocul. Dar nu din pricina asta vreau să-l pipăi. Cred că i-am simțit inima cînd am vîrit mai adînc vîrfurile harponului a doua oară. Acum adu-l, leagă-l bine și fă-i un laț în jurul cozii și altul la mijloc, ca să-l pui peștele de barcă. La treabă, moșule – făcu el. Luă o înghițitură de apă. Acum, cînd lupta s-a sfîrșit, începe munca de rob și-s multe de făcut.“

Se uită în sus, pe cer, apoi la pește. Se uită la soare cu luare-aminte. „N-a trecut mult de la nămiezi – își zise – și se ridică alizeul. Toate saulele astea nu mai sînt bune de nimic. Băiatul și cu mine o să le matisim cînd om fi acasă.“

– Hai măi pește, vino-ncoa' – îl chemă el.

Dar peștele nu se urni. Zăcea locul și valurile se spărgeau de trupul lui; bătrînul trase barca lângă el. Cînd fu aproape și văzu capul peștelui proptit de prova, nu-i veni să-și creadă ochilor că era atît de mare. Dezlegă funia harponului din jurul tachelului, o trecu prin urechile peștelui, scoțînd-o afară printre fălci, o înfășură apoi de două ori în jurul botului ce semăna cu o spadă, apoi îi făcu un nod dublu, legînd-o bine de tachelul de la prova. După aceea o tăie și se duse la pupa ca să facă un laț și să-i lege coada. Peștele se făcuse argintiu de tot din purpuriu și argintiu cum fusese la început, iar dungile erau liliachii, ca și coada. Erau mai late de-o palmă, cu degetele răsfirate, iar ochiul lui avea aceeași privire lipsită de expresie ca oglinzile unui periscop sau ca un sfînt într-o procesiune.

– Alt chip să-l ucid nu era – zise bătrînul.

Se simțea mai bine, pentru că și el și apa știau că peștele nu mai putea să plece, iar capul îi era limpede.

„Pare să aibă peste șapte sute de chile – se gîndi el. Poate chiar și mai mult. Dacă trei sferturi din el e carne de

șazece de cenți chilul... Pentru asta îmi trebuie un creion – făcu el. Capul nu mi-e chiar atît de limpede. Dar cred că marele Di Maggio s-ar mîndri cu mine astăzi. Eu nu am oase-pinten – își zise iarăși în gînd. Sau poate că le-avem și noi, dar nu știm de ele.“

Legă peștele de prova, de pupa și de banca din mijloc. Era atît de uriaș, încît părea că legase o altă barcă, cu mult mai mare. Tăie o bucată de funie și-i legă falca de jos de cea de sus ca o spadă, în așa fel, încît să nu i se deschidă gura și să poată merge cît mai ușor. Ridică apoi catargul și, cu ajutorul bățului ce îi slujea de vergă, fixînd ghiul și întinzînd vela peticită, barca începu să alunece, iar bătrînul, pe jumătate lungit la pupa, puse cîrma spre sud-vest.

N-avea nevoie de busolă care să-i arate încotro era sud-vestul, ci doar să simtă alizeul și cum trage vela.

„Mai bine aș arunca o undiță mică cu lingură și să încerc să prind ceva, ca să mănînc și să-mi ud buzele.“

Dar nu izbuti să găsească lingură, iar sardelele se stricaseră. Așa că agăță în treacăt cu cangea un smoc de alge galbene și-l scutură pînă ce toți garizii pitiți în el căzură pe fundul bărcii. Erau peste o duzină și săreau și forfoteau întocmai ca și crustaceele acelea cărora li se spune purici de nisip. Bătrînul le smulse capetele, apucîndu-le cu degetul mare și arătătorul, și le mîncă cu coadă, cu crustă cu tot. Erau foarte mărunte, dar știa el că sînt hrănitoare și bune la gust.

În sticlă mai avea vreo două înghițituri de apă și, după ce mîncă garizii, luă o jumătate de gură. Ținînd seama de marea greutate pe care o ducea, barca mergea bine, iar bătrînul cîrmea cu echea sub braț. Putea să-și vadă peștele și n-avea decît să se uite la mîini și să își simtă spinarea lipită de pupa, ca să fie sigur că totul se petrecea aievea și nu era vis. Într-un răstimp, către sfîrșit, cînd se simțise tare rău, crezuse că totul nu era decît un vis, dar, după ce văzuse peștele ieșind din apă și plutind nemișcat în văzduh, înainte de a se prăvăli, fusese sigur că se petrecea un lucru tare ciudat și nu-i venea să-și

creadă ochilor. După aceea i se tulburase vederea, cu toate că acum vedea iarăși ca mai înainte.

Știa că peștele se află într-adevăr acolo, iar miinile și spinarea lui nu erau un vis.

„Miinile se vindecă degrabă – își zise în gând. Le-am spălat de sînge, iar apa sărată o să mi le vindece. Apa întunecată din golf e cel mai bun leac din cîte se află pe lume. Tot ce trebuie să fac acum e să-mi țin firea. Miinile și-au făcut datoria și navigăm bine. Așa cum e el acum, cu gura închisă și cu coada țepănană, navigăm ca niște frați.“ Pe urmă, mintea începu să i se tulbure și se întrebă în gând : „Oare el mă duce pe mine, sau eu îl duc pe el ? Dacă l-aș fi remorcat de barcă, n-ar mai fi încăput îndoială, și nici dacă l-aș fi tras înăuntru, cu toată mărișoara lui apusă.“ Pluteau însă alături, legați unul de altul, și în gând bătrînul își spuse : „N-are decît să mă ducă el pe mine, dacă îi place. Numai că eu, printr-un șiretlic, stau mai bine decît el și, la drept vorbind, n-a vrut să-mi facă nici un rău“.

Navigară așa mai departe, iar bătrînul își muie miinile în apa sărată și încercă să-și păstreze mintea limpede. Sus, deasupra lor, se înălțau nori cumulus, se înălțau și cirus, destul de mulți, așa că bătrînul știu că briza avea să țină toată noaptea. Ca să fie sigur că totul era aievela, nu-și mai luă ochii de la pește. Toate acestea se petreceau cu un ceas înainte să-l atace primul rechin.

Rechinul n-a fost o întîmplare. Ieșise din străfundurile mării, de cum se ivise și se destrămase în apa adîncă de o milă norul întunecat de sînge. Se năpustise atît de cutezător, încît străpunsese fața apei și apăru la soare. După aceea se scufundă iarăși în ocean, adulmecă urma și o porni după barcă și după pește.

Cîteodată le pierdea urma. O descoperea însă curînd sau doar o diră slabă, și atunci începea să înoate repede, din răspuțeri, după ei. Era un rechin *mako*, uriaș, ce putea să înoate la fel de iute ca și cei mai iuți pești din mare, și totul la el era frumos, în afară de fălci. Avea spinarea tot atît de albastră ca și a peștelui cu spadă, pîntecul ca

argintul, iar pielea netedă și plăcută la pipăit. Arăta ca un pește cu spadă, în afară doar de fălcile lui uriașe, pe care acum, că înota iute, chiar sub fața apei, și le ținea încleștate, în timp ce înotătoarea dorsală spinteca apa fără s-o involbureze. Înapoia buzelor duble ale fălcilor lui, toate cele opt șiruri de colți erau îndoiți înăuntru. Nu erau colți obișnuiți, în formă de piramidă, cum au cei mai mulți rechini, ci arătau ca degetele de la mîna omului, cînd stau încleștate ca o gheară, și lungi aproape cît degetele bătrînului, iar marginile tăioase ca ale unui brici ascuțit. Un astfel de pește fusese lăsat pe lume ca să se hrănească cu toți peștii din mare, chiar și cu cei iuți, puternici și atît de bine înarmați, încît nu știi ce-nseamnă frica. Acum că adulmecase o urmă mai proaspătă, începu să gonească și mai repede, iar cu înotătoarea albastră dorsală spinteca apa.

Cînd îl văzu venind, bătrînul își dădu seama că era un rechin care nu știa ce-i frica și care va face tot ce va voi. Își pregăti harponul, întări funia și se așeză la pîndă, lăsîndu-l să se apropie. Funia era scurtă, căci lipsea din ea bucata pe care o tăiasă ca să-și lege peștele.

Acum bătrînul avea mintea limpede și stătea gata să înfrunte orice primejdie, dar mare nădejde nu prea trăgea.

„Era prea frumos ca să dăinuie“ – își spuse în gînd.

Aruncă o privire peștelui, așteptînd ca rechinul să se apropie. Își zise că poate nu fusese decît un vis.

„Nu-l pot împiedica să m-atace, dar s-ar putea să-l răpun. *Dentuso* – rosti el în gînd. Blestem pe capul mii-că-ti !“

Rechinul se apropie de pupa cu mare iuțelă și, cînd atinse peștele, bătrînul îi văzu gura căscată, ochii ciudați și auzi zgomotul colților ce se înfigeau în carne chiar deasupra cozii. Capul rechinului era afară din apă și începuse să-i apară și spinarea, iar în clipa cînd bătrînul îl izbi cu harponul în țeastă, în locul unde linia ochilor se încrucișează cu cea care pornește din dreptul botului, putu să audă zgomotul pielii și al cărnii sfișiate din peștele cel mare. Asemenea linii nu există. Nu exista decît capul

mare, ascuțit și albastru, ochii mari și fălcile acelea care clămpăneau, sfișiau și înghițeau totul. Dar locul acela era creierul, și în el izbi bătrînul. Izbi cu mîinile lui năclăite de sînge, care împlîntară harponul cu dibăcie și cu toată puterea. Izbi fără nădejde, dar cu hotărîre și cu sete.

Rechinul țîșni în sus și bătrînul văzu că în ochi nu mai avea viață, apoi mai zvicni o dată, încurcîndu-se în două lațuri ale frîngiei.

Bătrînul înțelese că rechinul murise, numai el nu vroia s-o creadă. După aceea, lăsîndu-se pe spate, izbind din coadă și clămpănind din fălci, rechinul se repezi ca o barcă de curse, brăzdînd apa. Unde izbea el cu coada, marea se înspuma, iar trupul îi ieșea trei sferturi afară din apă. Deodată, funia se încordă, începu să zbirniie și plesni. Rechinul rămase încă puțin la suprafață, nemișcat, în vreme ce bătrînul îl urmărea cu privirea, apoi încet-încet se duse la fund.

- A înșfăcat vreo douăzeci de chile - glăsui bătrînul. „Mi-a luat și harponul, și toată funia - își zise după aceea în gînd - și-acum peștele meu sîngerează din nou și-au să mai vină și alții.“

Nu vroia să se mai uite la pește, căci fusese mutilat. Cînd rechinul îi atacase peștele, bătrînul simțise mușcătura de parcă fiara și-ar fi înfipt colții chiar în trupul lui.

„Dar l-am răpus pe rechin, care s-a atins de peștele meu - își zise în gînd. Și era cel mai mare *dentuso* din cîți am văzut vreodată. Mi-e martor Dumnezeu c-am văzut ceva rechini mari la viața mea. Era prea frumos ca să dăinuie - se gîndi el. Aș vrea să nu fi fost decît un vis, să nu fi prins niciodată peștele și să fiu singur, în patul meu, pe ziare.“

- Dar omul nu-i făcut să fie înfrînt - grăi bătrînul. Un om poate fi nimicit, dar nu înfrînt. „Și totuși, îmi pare rău c-am ucis peștele - se gîndi apoi. Acum vine partea grea și nici măcar nu mai am harponul. *Dentuso* e crud, dibaci, puternic și deștept. Numai că eu am fost mai deștept decît el. Sau poate că nu - se îndoii bătrînul. Poate că am fost doar mai bine înarmat.“

- Nu te mai gîndi, moșule - spuse el, cu glas tare. Vezi-ți de drum și fii gata cînd vine !

„Dar trebuie să mă gîndesc - își spuse în sinea lui. Căci asta-i tot ce mi-a mai rămas. Asta și base-ball-ul. Mă întreb dacă marelui Di Maggio i-ar fi plăcut cum l-am izbit drept în creier ? Mare lucru n-a fost. Oricine-ar fi făcut-o. Oare mîinile mele au fost o piedică la fel de mare ca și oasele-pinten ? N-am cum să știu. Nu m-a durut niciodată călcîiul, decît atunci cînd m-a înțepat vulpea de mare, în vreme ce înotam, și îmi înțepenise laba piciorului de nu mai știam ce să mai fac de durere. Gîndește-te la ceva vesel, moșule - își zise. Cu fiecă clipă ești tot mai aproape de casă. Îți vine mai ușor acum, cu cele douăzeci de chile pierdute.“

Cînd ajunsese în mijlocul curentului, știu foarte bine cum aveau să se petreacă lucrurile, dar nu mai era nimic de făcut.

- Da, asta e - rosti el tare. Poți să legi cuțitul de coada unei lopeți.

Ceea ce și făcu, ținînd echea sub braț și scota cu piciorul.

- Acum - grăi el - sînt tot un moșneag, dar nu-s dezarmat.

Briza era răcoroasă și bătrînul înainta cu spor. Se uita doar la partea din față a peștelui și nădejdea începu să-i licărească în suflet.

„E o prostie să nu nădăjduiești - își zise. Și, pe deasupra, cred că e și păcat. Ia nu te mai gîndi la păcat ! Ai destule lucruri de care să te îngrijești acum, și fără asta. Și-apoi, nici nu pricepi ce-i aia păcat. Nu mă pricep la păcat și nu-s sigur de cred ori nu în el. Poate c-a fost păcat că am omorît peștele. Îmi închipui c-a fost păcat, cu toate că am făcut-o ca să mă țin în viață și să hrănesc multă lume. Dar atunci orice lucru e păcat. Nu te mai gîndi la păcat ! E prea tîrziu pentru asta, și-apoi există oameni plătiți pentru așa ceva. Lasă-i pe ei să se gîndească. Tu te-ai născut să fii pescar, așa cum peștele s-a născut să fie pește. Sfîntul Petru a fost pescar, ca și tatăl marelui Di Maggio.“

Dar lui îi plăcea să se gîndească la toate cîte i se întîmplau și, cum n-avea nimic de citit și nici radio, se gîndi mult și cugetă mai departe asupra păcatului.

„N-ai ucis peștele doar ca să te ții pe tine în viață și să-l vinzi drept hrană – își spuse în sinea lui. L-ai ucis din mîndrie, pentru că ești pescar. Ți-a fost drag cînd trăia și ți-e drag și-acuma. Dacă ți-e drag, nu-i păcat să-l ucizi. Sau e mai mult decît păcat.“ Te gîndești prea mult, moșule – grăi el. „Dar te-ai bucurat să-l ucizi pe *dentuso* – își zise în gînd. El trăiește de pe urma peștelui viu, ca și tine. Și nu mănîncă mortăciuni, și nici nu e vreun vagabond hămesit, cum sînt unii rechini. E frumos, nobil și nu știe ce-i frica.“

– L-am ucis ca să mă apăr – spuse bătrînul, cu glas tare. Și l-am ucis frumos. „Și-apoi – se gîndi el – într-un fel sau altul totul ucide cîte ceva. Pe mine, pescuitul mă ucide în aceeași măsură în care mă ține în viață. Ba nu, băiatul mă ține în viață – își zise apoi. Nu trebuie să mă amăgesc prea mult.“

Se aplecă peste marginea bărcii și, din locul de unde rechinul mușcase din pește, desprinsese o bucată de carne. O mestecă și băgă de seamă că era bună și gustoasă. Tare și mustoasă ca și carnea de vită, numai că nu era roșie. N-avea nici urmă de fibră și bătrînul știa că va obține prețul cel mai bun pe piață. Dar nu-i stătea în putință să facă să-i dispară urma din apă, așa că știa că-l așteaptă clipe nespuse de grele.

Briza sufla fără încetare. Se lăsase puțin mai spre nord-est, semn că n-avea să înceteze, și bătrînul știa lucrul acesta. Se uită în zare, dar nu văzu nici o pînză sau vreun vas, nici măcar fumul vreunui vapor. Doar pești zburători ce țîșneau de pretutindeni în fața provei și pete galbene de alge marine. Nici pasăre nu zări.

Naviga de două ceasuri, stînd la pupa și mestecînd din cînd în cînd cîte o bucată de carne de marlin ; încerca să se odihnească și să prindă putere, cînd, deodată, îl zări pe primul dintre cei doi rechini.

– Ai ! făcu el.

E un cuvînt ce nu poate fi tradus, poate că e doar un sunet pe care omul îl scoate fără voie, atunci cînd simte că-i trece un cui prin palmă și se înfige în lemn.

— *Galanos!* strigă el. Desluși și cea de-a doua aripă ieșind din apă în urma celei dintii și, după înotătoarele cafenii și triunghiulare și după cozile ce se mișcau de parcă ar fi măturat ceva din calea lor, recunoscă că sînt rechini din cei cu botul lat ca lopata. Adulmecaseră urma și erau stîrniți de miros și îndobitociți de foamea lor mistuitoare. În goana lor turbată, aci pierdeau urma, aci o regăseau. Erau însă din ce în ce mai aproape.

Bătrînul trase de scotă și fixă echea. Apucă apoi lopata, la care își legase cuțitul. O ridică binișor, căci mîinile se împotriveau din pricina durerii. Ca să le dezmorească, le sili s-apuce și să dea drumul lopeții de cîteva ori în șir. Pe urmă înșfăcă zdravăn vîsla, ca să se deprindă cu durerea și să nu mai șovăie, și se uită să vadă cum vin rechinii. Le zărea capetele late și turtite ca niște cazmale și înotătoarele pectorale, tivite cu alb și larg desfăcute.

Erau rechini din cei scîrboși, rău mirositori, care trăiesc în murdărie și sînt ucigași, iar cînd îi chinuie foamea, mușcă și din vîsle sau din cîrma bărcii. Rechini din cei care, cu colții lor, retează picioarele și înotătoarele țestoaselor cînd acestea plutesc adormite la suprafața apei și, dacă sînt flămînzi, atacă și omul, chiar dacă el nu miroase a sînge și nici a resturi de pește.

— Ai! exclamă bătrînul. *Galanos*, haideți *galanos!* Veniră. Dar nu așa cum venise *mako*. Unul se întoarse și se făcu nevăzut pe sub barcă, iar în clipa cînd se repezi să se înfrupte din pește, bătrînul simți barca cum se clatină. Celălalt îl pîndea pe bătrîn, cu ochii lui lunguieți și galbeni, apoi se apropie iute cu fălcile căscate, ca niște semicercuri, ca să atace peștele în locul unde mai fusese mușcat. Pe creștetul capului său cafeniu și pe spate, linia arăta limpede locul unde creierul se întîlnea cu șira spinării, și bătrînul împlîntă chiar acolo, la încrucișarea lor, cuțitul pe care îl legase de vîslă. Îl trase afară și-l împlîntă

o dată în ochiul galben ca de pisică, iar rechinul dădu drumul peștelui și se lăsă la fund, înghițind, în spasmele morții, ceea ce apucase să sfișie.

Barca se zguduia încă de prăpădul pe care celălalt îl făcea atacînd peștele, iar bătrînul trase de scotă pentru ca barca să se aplece într-o parte și să scoată rechinul de sub ea. Cînd îl văzu, se aplecă peste bord și-l înjunghie. Nimeri doar în carne. Pielea îi era tare și abia de izbuti să înfigă cuțitul în ea. După ce-l izbi, simți o durere nu numai în miini, ci și în umăr. Dar rechinul ieși repede cu capul afară, și bătrînul îl izbi drept în creștetul său turtit, chiar în clipa cînd își scotea botul din apă lîngă trupul peștelui. Trase lama înapoi și o împlintă iarăși în același loc. Cu fălcile încleștate, rechinul atîrna încă de pește, cînd bătrînul îl împunse în ochiul stîng; dar fiara rămase mai departe spînzurînd de pește.

– Nu? făcu bătrînul și împlintă lama între vertebre și creier. De astă dată cuțitul intră ușor și bătrînul simți cartilajele desfăcîndu-se.

Întoarse vîsla și vîrî lama între fălcile rechinului, ca să i le desfacă. O răsuci și, cînd acesta se desprinse, bătrînul îi strigă:

– Hai șterge-o, *galano!* Du-te la fund, la o milă în adînc. Du-te și vezi-ți prietenul, sau poate că e chiar maică-ta!

Șterse lama cuțitului și lăsă vîsla jos. După aceea găsi scota, puse pînza în vînt și aduse iarăși barca pe drumul ei.

– Cu siguranță că a luat un sfert din el, și încă din carnea cea mai bună – vorbi el tare. Aș vrea să fi fost doar un vis și să nu-l fi pescuit niciodată. Îmi pare rău, măi pește! Asta strică tot.

Tăcu și nu vru să se mai uite la pește, în halul în care era acum. Fără sînge și spălat de valuri, avea culoarea argintului de pe spatele unei oglinzi, dar dungile tot i se mai vedeau.

– N-ar fi trebuit să ies atît de departe în larg, măi pește – grăi el. N-a fost bine nici pentru tine, nici pentru mine. Îmi pare rău, măi pește!

„Acum – făcu el în gând – uită-te la legătura cuțitului și vezi dacă n-a fost cumva tăiată. Pe urmă ai grijă de mână, căci mai ai încă destule de tras.

– Ce bine ar fi fost să fi avut o piatră pentru cuțit – spuse el, după ce cercetă dacă legase bine cuțitul de vislă. Ar fi trebuit să iau o piatră. „Multe ar fi trebuit să iei – își zise în sinea lui. Numai că nu le-ai luat, moșule ! Nu-i vreme acum să te gîndești la ce n-ai. Gîndește-te ce poți face cu ceea ce ai la tine !“

– Multe sfaturi bune mai îmi dai – zise el tare. Mi-e lehamite de ele !

Ținu echea cîrmei sub braț și își muie amîndouă mîinile în apă, în timp ce barca își vedea de drum.

– Dumnezeu știe cît o mai fi luat și ăsta din urmă – spuse el. Dar e cu mult mai ușoară acum.

Nu-i venea să se gîndească la acea parte din trupul peștelui ce stătea cufundată în apă și care era mutilată. Știa că fiecare zguduire a bărcii însemna că rechinul smulge carne din trupul peștelui, care lăsa acum în urma lui, prin mare, pentru toți rechinii, o diră lată cît o șosea.

„Era un pește din care un om s-ar fi putut hrăni o iarnă întregă – își zise bătrînul. Nu te mai gîndi la asta ! Odihnește-te și tu și lasă și mîinile să se odihnească, ca să aperi ce a mai rămas din el ! Mirosul sîngelui de pe mîini nu înseamnă nimic pe lîngă tot mirosul acela din apă. Și-apoi, nici nu sîngerează prea tare. N-am nici o tăietură care să merite s-o iau în seamă. Poate că din pricina tăieturilor n-o să mai mi se pună cîrcei la stînga. La ce m-aș putea gîndi acum ? se întrebă în sinea lui. La nimic. Nu trebuie să mă gîndesc la nimic, ci doar să-i aștept pe-ai de-au să vină. Mai bine ar fi fost un vis ! își spuse în gând. Dar cine știe ! Putea să iasă și bine !“

Rechinul următor, unul din cei cu botul ca lopata, se ivi de unul singur. Veni ca un porc la troacă, dacă porcul ar putea să aibă o gură atît de mare, încît să-ți poți vîri capul în ea. Bătrînul îl lăsă s-atace peștele, apoi îi înfipse cuțitul prins de vislă drept în creier. Rechinul se dădu înapoi, rostogolindu-se, iar lama cuțitului plesni.

Bătrînul se așeză la cîrmă. Nici nu se uită la rechinul cel mare ce se scufunda încet în apă, arătîndu-se mai întîi în mărimea lui firească, apoi mai mic și, în sfîrșit, mic de tot. Priveliștea aceasta îl vrăjea totdeauna pe bătrîn, dar acum nici măcar nu-l învrednici cu o privire.

– Am rămas doar cu cangea – zise el. Dar nu-i bună de nimic. Mai am lopețile, echea cîrmei și scurtătura asta de mai ! Acum m-au înfrînt – își spuse. Sînt prea bătrîn ca să ucid rechinii cu maiul, dar cîtă vreme mai am lopețile, scurtătura asta de mai și echea, am să încerc.

Își viri iarăși miinile în apă, ca să și le dezmoștească. Era spre sfîrșitul după-amiezii și altceva decît cer și mare nu vedea. Vîntul sufla mai tare acum și bătrînul nădăjduia să zărească în curînd uscatul.

– Ești ostenit, moșule – grăi el. Ți-au ostenit mădulele !

Rechinii nu-l mai atacară pînă aproape de asfințitul soarelui.

Zări înotătoarele cafenii venind de-a lungul direi late pe care, de bună seamă, peștele o lăsa prin apă. Rechinii nici măcar nu mai trebuiau să dibuie urma. Veneau de-a dreptul spre barcă, înotînd unul lîngă altul.

Fixă echea cîrmei, legă scota și scoase maiul de sub pupa. Maiul era o coadă de la o vîslă ruptă, tăiată cu ferăstrăul și lungă de două picioare și jumătate. La drept vorbind, nu-l putea folosi decît cu o mîină, căci n-avea de unde să-l apuce, așa că-l înșfăcă cu dreapta, uitîndu-se în același timp la rechinii ce se apropiau. Amîndoi erau niște *galanos*.

„Trebuie să-l las pe cel dintîi să-și înfigă bine colții și după aceea să-l lovesc la rădăcina nasului sau drept în creștet“ – își făcu el planul.

Cei doi rechini veniră lîngă barcă, iar bătrînul, cum îl văzu pe cel ce se afla mai aproape că deschide fălcile și și le înfige în coasta argintie a peștelui, ridică maiul și i-l repezi cu sete în căpățîină, miruindu-l cu sete drept în creștet. Izbîndu-l cu maiul, simți că parcă dă într-o bucată de cauciuc, dar și tăria osului, și pînă ce rechinul să-și des-

cleșteze fălcile din trupul peștelui și să se dea la fund, îi mai arse una cu putere peste fălci.

Între timp, celălalt rechin se cufundase și ieșise iarăși din apă, iar acum se îndrepta spre barcă cu fălcile căscate. Când își înfipse colții în trupul peștelui, bătrînul putu să vadă bucăți de carne albă căzîndu-i pe la colțul fălcilor. Se întoarse spre el și-l lovi în cap, iar rechinul îi aruncă o privire și mai înșfăcă o halcă. Când se trase în lături ca s-o înghită, bătrînul îi mai dădu una cu maiul, dar nimeri partea tare, ca de cauciuc.

– Hai vino încoace, *galano!* zise el. Mai vino o dată!

Rechinul se năpusti într-un iureș, iar bătrînul îl izbi chiar în clipa cînd tocmai își înfigea colții. Lovi cu toată puterea, ridicînd maiul cît mai sus. De astă dată simți osul ce adăpostea creierul și, în timp ce rechinul sfîșia nepăsător carnea peștelui, îi mai dădu o lovitură în același loc, de îl făcu să-și descleșteze fălcile și să se ducă la fund.

Îl pîndi să mai vină o dată, dar rechinul nu se mai arată. Văzu apoi unul la suprafață dînd tîrcoale. Înotătoarea celuilalt n-o zări.

„Nu pot să mai trag nădejde să-i omor – își zise. Pe vremuri aș fi izbutit. Dar i-am izbit zdravăn pe amîndoi și nu prea cred că vreunuia din ei îi e moale acuma. Dacă aș fi putut apuca maiul cu amîndouă mîinile, mai mult ca sigur că pe primul l-aș fi dat gata. Chiar și azi“ – își zise în sinea lui.

Nu-i venea să se mai uite la pește. Știa el că peștele era pe jumătate nimicit. Cît se luptase cu rechinii, soarele coborîse la asfințit.

– Curînd se întunecă – grăi el. Și-atunci ar trebui să văd luminile Havanei. Dacă sînt tare departe spre răsărit, am să văd luminile de pe una din plajele cele noi. Nu pot fi prea departe în larg – își zise. Nădăjduiesc că nimeni nu s-a îngrijorat prea mult de lipsa mea. De bună seamă că numai băiatul e îngrijorat. Dar sînt sigur că el crede în mine. Mulți dintre pescarii mai bătrîni or să fie îngrijorați. Și încă mulți alții... Trăiesc într-un oraș de oameni cumsecade.

Peștelui nu-i mai putea vorbi, căci prea fusese mutilat. Atunci îi trecu prin minte ceva.

– Măi, juma' de pește – începui el. Pește ce-ai fost odată ! Rău îmi pare c-am ieșit prea în larg ! Te-am prăpădit și pe tine, m-am prăpădit și eu ! Dar tu și cu mine am omorât mulți rechini și am nenorocit încă mulți alții. Tu, bătrîne pește, câți ai omorât de când ești pe lume ? Nu degeaba ai tu spada asta în frunte !

Îi plăcea să se gîndească la pește și la felul în care s-ar fi răfuit el cu un rechin, dacă ar fi înotat slobod.

„Aș fi putut să-i tai spada ca să lupt cu ea împotriva rechinilor“ – îi trecu prin gînd.

Nu avea însă nici secure și nici cuțit.

– Dacă aș fi avut și aș fi putut să leg spada lui de coada unei vîsle, ce mai armă ar fi fost ! Ne-am fi războit atunci amîndoi cu ei. Dar ce te faci dac-au să vină la noapte ? Ce poți face ? Am să mă lupt ! zise bătrînul. Am să mă lupt cu ei pînă-oi muri !

Era beznă, nici o licărire sau lumină, nu se simțea decît vîntul ce se opintea neîncetat în velă, iar bătrînul crezu că poate chiar murise. Își împreună mîinile și își pipăi palmele. Nu, nu erau moarte. Iar suferința vieții și-o putea trezi doar deschizînd și închizînd palmele. Se rezemă cu spinarea de pupa și constată că nu murise. I-o spuneau umerii lui.

„Am de rostit toate rugăciunile pe care le-am făgăduit dacă prind peștele. Dar sînt prea ostenit acum ca să le spun. Mai bine să iau sacul și să mi-l pun pe umeri.“

Stătea trîntit la pupa, ținînd cîrma și așteptînd ca în zare să se ivească luminile.

„Am rămas doar cu jumătate din el – se gîndi bătrînul. Poate să am norocul să mă întorc cu jumătatea dinainte. Ar trebui să am un dram de noroc. Nu – făcu tot el. Ți-ai pîngărit norocul ieșind prea departe în larg.“

– Nu fi prost ! zise apoi cu glas tare. Rămii treaz și stai cu mîna pe cîrmă. S-ar putea totuși să mai ai noroc. Aș vrea să cumpăr puțin, dacă s-ar vinde undeva – vorbi el de unul singur. Cu ce l-aș putea cumpăra ? se întrebă. Cu un harpon pierdut, cu un cuțit rupt sau cu două mîini

betege ? Ai putea – își răspunse. Ai încercat să-l cumperi cu optzeci și patru de zile pe mare și aproape că l-ai cumpărat !

„Nu trebuie să mă gândesc la lucruri zadarnice – își zise. Norocul vine pe căi atît de felurite ! Și cine poa' să-l recunoască ? Și totuși, aș vrea să am și eu un dram, pe vreuna din căile astea, și să plătesc cît mi se cere. Aș vrea să zăresc luminile licărind. Vreau prea multe. Dar acum, asta vreau.“

Încercă să se așeze mai în voie la cîrmă și, după durerea ce-l săgetă, înțelese că nu era mort.

Într-o vreme, să fi fost cam pe la ceasurile zece, zări strălucirea luminilor orașului. La început abia de se deslușea, ca licărul de pe cer înainte de răsăritul lunii. Pe urmă luminile se văzură stăruitor pe deasupra oceanului, agitat acum, căci briza creștea. Puse cîrma de-a dreptul spre lumini și se gândi că în scurt timp va trebui să atingă marginea curentului.

„Am isprăvit – își zise. Pesemne c-au să m-atace din nou. Dar ce poate face un om împotriva lor, în beznă și fără nici o armă ?“

Înțepenise, suferea, îl dureau rănile și trupul din pricina încordării și a frigului nopții.

„Nădăjduiesc că n-o să mai fie nevoie să lupt. Tare mult nădăjduiesc că n-o să mai fie nevoie !“

Dar pe la miezul nopții dădu lupta, și de astă dată înțelese că era zadarnică. Veniră grămadă, iar bătrînul putu să vadă doar brazda pe care o tăiau prin apă cu înotătoarele lor, precum și scăpărarea fosforescentă cînd tăbărau asupra peștelui. Îi izbi cu maiul în cap și îi auzi clămpănind din fălci, simțind totodată și cum se zgîlție barca atunci cînd apucau sub ea.

Izbea cu deznădejde, fără să vadă în ce. Nu putea decît să simtă și să audă că dă în ceva. Simți apoi că maiul îi e înșfăcat și-i scapă din mîna.

Apucă echea și lovi, lovi cu ea, ținînd-o cu amîndouă mîinile și repezind-o în jos mereu, mereu. Ajunseseră totuși pînă la prova și veneau unul după altul sau grămadă,

sfișiind hălci de carne, ce se vedeau strălucind prin apă cînd plecau cu ele, ca să se întoarcă apoi din nou.

Într-un timp unul din ei se repezi chiar la cap și bătrînul înțelese atunci că din trupul peștelui nu mai rămăsese nimic. Îi dădu una cu echea chiar în locul unde făl-cile i se înfipseseră în capul masiv al peștelui, ce nu putea fi sfișiat. Îl izbi o dată, încă o dată, și încă o dată. Auzi cum echea se rupe și-atunci se năpusti asupra rechinului cu ciotul ce îi mai rămăsese. Îl simți cum se împlîntă și, știind că e ascuțit, îl înfipse și mai adînc. Rechinul se rostogoli în lături. Din droaia care venise, el era ultimul și nu-i mai rămăsese nimic de mîncat.

Bătrînul abia-abia își mai putea trage sufletul și simțea un gust ciudat în gură, ceva coclit și dulce în același timp, și o clipă îl cuprinse teama. Dar nu pentru mult timp.

Scuipă în ocean, spunînd :

– Na-vă, mîncăți, *galanos* ! Și închipuiți-vă că ați ucis un om !

Înțelese că era înfrînt definitiv și fără scăpare, așa că se duse înapoi la pupa și văzu că ciotul echei se potrivește în tocul cîrmei, îndeajuns ca s-o poată mînuii. Își potrive sacul pe umeri și puse barca pe direcție. De astă dată mergea ușor, iar bătrînul nu se gîndea la nimic și nu simțea nimic. Era mai presus de orice. Își îndreptă barca spre portul său, chibzuind cît mai bine. Peste noapte rechinii atacă scheletul, așa cum cineva ar aduna firimiturile de la masă. Nici nu-i luă în seamă, gîndul lui era doar la barcă. Observa cît de ușor și de bine aluneca ea acum cînd nu mai avea nici o greutate.

„E bună – își zise. E zdravănă și nevătămată, în afară de eche. Asta e ușor de înlocuit.“

Își dădu scama că plutește pe curent și văzu luminile stațiunilor ce se înșirau pe țarm. Știa cam pe unde se află, iar ca să ajungă acasă era o nimica toată.

„Oricum, vîntul e prietenul nostru – cugetă el. Cite-odată – adăugă apoi – și marea nesfîrșită cu prietenii și cu dușmanii noștri. Și patul – își zise. Prietenul meu e patul. Da, patul – făcu în sinea lui. Mare lucru e un pat !

Ce ușor e cînd ești înfrînt ! Niciodată n-am știut cît e de ușor ! Și ce te-a înfrînt ?“ se întrebă el.

– Nimic – răspunse cu glas tare. Am ieșit prea în larg !

Cînd pătrunse în micul port, luminile de la „Terasă“ erau stinse și înțelese că toți dormeau. Briza se întetise din ce în ce și sufla cu putere. În port domnea liniștea și bătrînul înaintă spre o mică plajă presărată cu pietricele late la poalele stîncilor. Nu era nimeni să-i dea o mîna de ajutor, așa că trase barca cît putu mai sus. După aceea coborî și o priponi de o stîncă.

Lăsă catargul și înfășură pînza, legînd-o în jurul lui. Luă apoi catargul pe umăr și porni să urce. Abia atunci începu să simtă oboseala. Se opri o clipă, se uită în jos și, la lumina felinarelor, văzu coada mare a peștelui ridicîndu-se mult înapoia bărcii. Desluși dunga albă a șirei spinării și capul întunecat și masiv al peștelui, cu spada lui mîndră, iar locul trupului doar un gol.

Începu iarăși să urce și, ajuns sus, se prăbuși și rămase un timp așa, cu catargul pe umeri. Dădu să se ridice, dar era prea greu și rămase locului, uitîndu-se în lungul drumului. Pe partea cealaltă, trecu agale o pisică și bătrînul se uită după ea. Își plimbă apoi privirea de-a lungul drumului.

Lăsă în sfîrșit catargul jos și se ridică. După aceea luă catargul, și-l puse iar pe umăr și o porni pe drum în sus. De cinci ori trebui să se așeze pînă să ajungă la coliba lui.

Înăuntru, sprijini catargul de perete. Prin beznă dibui o sticlă cu apă și luă o înghițitură. Apoi se trînti pe pat, își trase pătura acoperindu-și umerii, spatele și picioarele și adormi cu fața în ziare, cu brațele desfăcute și cu palmele în sus.

Dormea cînd băiatul își aruncă ochii înăuntru a doua zi dimineața. Vîntul sufla atît de tare, încît bărcile nu mai putuseră să iasă în larg, iar băiatul dormise pînă tîrziu și apoi venise pînă la coliba bătrînului, ca în fiecare dimineață. Văzu că bătrînul răsufila, apoi îi văzu mîinile și izbucni în plîns. Ieși cu grijă din casă ca să aducă puțină cafea, și tot drumul nu conteni din plîns.

Mulți pescari se strinseseră în jurul bărcii, uitându-se la ceea ce era legat de bordul ei, iar unul se vîrîse în apă, cu pantalonii suflecați, și măsura scheletul cu o bucată de funic.

Băiatul nu coborî. Fusese acolo înaintea lor, iar unul dintre pescari se îngrijea de barcă în locul lui.

– Ce face ? îi strigă unul din ei.

– Doarme – răspunse băiatul. Îi păsa prea puțin că îl vedeau plîngînd. Să-l lăsați în pace !

– Are optsprezece picioare de la cap la coadă – strigă pescarul care îl măsurase.

– Cred ! făcu băiatul.

Intră la „Terasă“ și ceru o cană cu cafea.

– Fierbinte și cu mult lapte și zahăr !

– Altceva ?

– Nimic. O să văd mai pe urmă ce poate mânca.

– Ce mai pește a fost ăsta ! se minună patronul. N-am mai văzut așa pește ! Și cei doi pe care i-ai adus tu ieri erau strașnici.

– Ai mei ducă-se naibii ! făcu băiatul și izbucni iarăși în plîns.

– Vrei să bei ceva ? îl întrebă patronul.

– Nu – răspunse băiatul. Zi-le să-l lase în pace pe Santiago. Am să mă întorc.

– Să-i spui că îmi pare tare rău.

– Mulțumesc – îi răspunse băiatul.

Duse cana cu cafea fierbinte la coliba bătrînului și rămase lîngă el pînă se trezi. Într-un timp păru că se deșteaptă, dar se cufundă iarăși într-un somn adînc, și băiatul dădu fuga peste drum să împrumute niște lemne ca să încălzească cafeaua.

În sfîrșit, bătrînul se trezi.

– Nu te da jos ! îi spuse băiatul. Bea asta !

Îi turnă puțină cafea într-un pahar. Bătrînul îl luă și bău.

– M-au înfrînt, Manolin ! începu el. M-au înfrînt !

– Nu *el* te-a înfrînt ! Nu peștele !

– Nu. Sigur că nu ! Asta s-a întîmplat pe urmă.

– Pedrico are grijă de barcă și de unelte. Ce-ai de gînd să faci cu capul ?

– Să-l ia Pedrico, pentru momeală.

– Și spada ?

– Ia-o tu, dacă vrei !

– O vreau – răspuse băiatul. Acum trebuie să ne facem planul pentru altele.

– M-au căutat ?

– Mai e vorbă ? Cu paza de coastă și cu avioanele.

– Oceanul e foarte mare, iar o barcă e mică și greu de văzut – zise bătrînul, simțind cît e de plăcut să ai cu cine schimba o vorbă, în loc să vorbești numai cu tine și cu marea. Mi-ai lipsit – îi spuse el. Cîți pești ai prins ?

– În prima zi, unul. În a doua zi, altul și în a treia, doi.

– Foarte bine !

– Acum o să pescuim iarăși împreună.

– Nu. Eu n-am noroc. Nu mai am noroc !

– La naiba cu norocul ăsta ! făcu băiatul. Norocul o să-l aduc eu !

– Și ce-au să spună ai tăi ?

– Puțîn îmi pasă ! Ieri am prins doi. Dar de acum înainte pescuim împreună, fiindcă mai am încă multe de învățat.

– Trebuie să ne facem rost de o lance bună și s-o avem totdeauna cu noi în barcă. Tăișul poate fi făcut dintr-o foaie de arc de la un *Ford* vechi. O putem ascuți la Guanabacoa. O ascuțim, dar n-o călim că să nu plesnească. Cuțitul meu a plesnit.

– Fac eu rost de alt cuțit și ascut și arcul. Cîte zile de *brisa* tare avem ?

– Poate trei, poate mai multe.

– Am să pun totul la punct – spuse băiatul. O să ți se vindece și miinile, moșule.

– Știu eu să le dau de leac. În noaptea asta am scui-pat ceva ciudat și am simțit că mi s-a rupt ceva în piept.

– Se vindecă și asta – îi zise băiatul. Culcă-te, moșule, și am să-ți aduc cămașa ta de zile mari. Și ceva demincare.

– Adu-mi ceva ziare din zilele cît am fost plecat – îi ceru bătrînul.

- Să te vindeci repede, pentru că am de învățat multe și mă poți învăța atâtea și atâtea ! Ai suferit mult ?

- Neînchipuit de mult ! îi răspunse bătrînul.

- Mă duc după mîncare și după ziare - zise băiatul. Odihnește-te ! Am să-ți aduc de la drogherie leacuri pentru mîini.

- Nu uita să-i spui lui Pedrico să ia capul.

- Nu. N-am să uit.

După ce ieși pe ușă și o apucă în jos pe drumul săpat în stîncă de mărgean, băiatul se porni iarăși pe plîns.

În după amiaza aceea, la „Terasă“ se afla un grup de turiști, și, uitîndu-se în jos spre apă, printre tinichelele de bere goale și printre baracudele moarte, o femeie zări șira spinării, mare, lungă și albă, ce se termina cu o coadă uriașă care se ridica și unduia o dată cu fluxul cînd la gura portului vîntul puternic de la răsărit întărita marea.

- Ce-i acolo ? îl întrebă ea pe chelner și arată cu degetul spre șira spinării aceluia uriaș, devenit acum un gunoi ce aștepta să fie dus de reflux.

- Un tiburon - o lămuri chelnerul. Un rechin.

Se gîndea să-i povestească ce se întîmplase.

- Nu știam că rechinii au cozi atît de grozave și atît de frumoase !

- Nici eu nu știam - făcu bărbatul de lîngă ea.

Sus, la capătul drumului, în coliba lui, bătrînul adormise iarăși. Dormea tot cu fața în jos, iar băiatul ședea lîngă el și îl veghea. Dormea bătrînul și visa lei.

Nr. 2095

Redactor de carte : A. Poterașu
Tehnoredactor : Biriș Vasile

Dat la cules 5.X.960. Bun de țipar 7.XII.960. Tiraaj 30.140 ex. cart. Hirtie velină de 80 gr. m.p. Coli de țipar 5,5. Coli de editură 4,6. Ft. 32/84×108. Com. editurii 4750. Ediția I. A. 0866 Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 (A)=R.

Tiparul executat sub com. nr 1751 la Combinatul
Poligrafic Casa Științei „I. V. STALIN”,
București — R.P.R.

Lei 6,30